

①

ספר מעשה רב

בו מדובר נכבדות, מעשה ידי צדיק,
וכל מצעדות איש אשר רוח אלהים בו,
הלוות והעדות, יסוד עולם ומלואו, גאון ישראל ופלאו,
שמו הגדול מהולל ומקודש ממזרח שמש עד מבואו,

**רבינו הגדול מרנא ורבנא
אליהו חסידא קדישא זללה"ה**

בק"ק ויילנא יע"א היתה משכן קדשו וקרית מועדו
ושם שב רוחו אל האלהים וכסה שמים תודו והארץ האורה מכבודו
עד יעמוד לקץ הימין ויספו עננים שמחה ואת ישרים סודו

(נסח שער הספר האשכנזי מעשה רב וז"ל תק"מ)

ערוך ומסודר מחדש

יע"ל נ"ל

ליקוטי הגר"א

הסא"ת ומקורות ספר רבנו בבאי חסידא חסידא וספר גדול תלמודו.

קובץ מפרשים

הספר המפורסם גדול החיות שכתבו על ספר 'מעשה רב'
ע"כס ומסודרים מחדש עם הספד רבני.

מקורות וביאורים

לכא רבנו עקר ששת הראשונים והפוסקים והכרעת הדעות תרא
כ"ל ס"א סקנות צננים והעדות.

שנת התשס"ב לפ"ג פניה ק ירושלים תיכב"א

מוציא לאור : בלוטינסקי

צנני שותף כ"א"ה (כ)

(דצמן מוציא לאור הגר"ה) ①

חייב בתפילין, וכן נוהגין בכל גלילות אלו להניחם צמוד ולברך עליהם וכו'.

ובתב צניאור הגרא"ל: בחול המועד כו'. [שימי חול המועד גם הם אות] ר"ל צמנה וסוכה. [ועי']

צמנש"ר להלן סי' קפה מש"כ דיש קיום מצוה באכילת מנה כל שבעה ע"ש], וכ"כ בהלכות גדולות וספר העמים בשם הגאון [דאין מניחין תפילין צחו"מ] וכ"ה צוהר חדש [שיר השירים ג"א ג', דאין מניחין תפילין צחו"מ].

וי"ש אומרים כו'. כמ"ש צמו"ק י"ט א' [ד"א שותפים סת"ס צמועד, וע"כ היינו להניחם צמועד] דא' להניחן לאחר המועד מה לי לעצמו מה לי לאחרים. אבל אין ראיה מזה כלל דר"מ ור"י לטעמיהו דאית להו צפ' צמרא דעירובין [צ"ח] דשנת יו"ט זמן תפילין הן [וא"כ צוודאי שמיניחם תפילין צמועד], וכמ"ש צמו"ק [צ"ח].

וכן הרא"ש בהלכות קטנות [הפירוש סי' טו] דחה ראיה זו, וכן תוס' דמנחות ל"ו צ' ד"ה ילאו כו', ועי' תוס' דמ"ק י"ט א' ד"ה ר' יוסי כו' ועירובין ל"ו א' ד"ה ימים. וכו'. ואין לדעה זו עיקר כלל, דמה שהביאו תוס' צעירובין שם משמעות קלת מסוגיא דספ"ק דצ"נה גצי משלחין כלים צין תפורין כו' וקאמר לתווי תפילין כו' [וקאמר שם שהן ללוך המועד] ע"ש, ליתא דט"ס צמחנין, דצירושלמי פ"ק דמס' צ"נה מפורש להדיא צמחני' אע"פ ש"אין" ללוך המועד וכן צ"ל צמחני' הנ"ל וא"כ אין משמעות כלל צסוגיא הנ"ל ע"ש.

מועד [עיי' בשו"ע שלו סי' לא סק"ד] צ"ט. **ומכבדים את המועדות בכסות נקיה ובאכילה ושתיה קרוב ליום טוב גמור**. ומקפיד על הנוהג בו מנהג חול כמו האומרים במוצאי יום טוב לחול המועד "גוט וואך". ופשיטא שלא לישב בחנות או שאר פרגמטיא, שאינו מותר כי אם בדבר האבד. ובאסרו חג מזדרזו מאד להניח תפילין בבקר בבקר.

קעה

בשבת חול המועד פסח וסוכות, ובשבועות יום ב', אחר יוצרות קודם אין כמוך, [א] קורין איתא שקריאת המגילות הללו הוא חיוב כ"ב, אך

צמנש"ר להלן סי' קפה מש"כ דיש קיום מצוה באכילת מנה כל שבעה ע"ש], וכ"כ בהלכות גדולות וספר העמים בשם הגאון [דאין מניחין תפילין צחו"מ] וכ"ה צוהר חדש [שיר השירים ג"א ג', דאין מניחין תפילין צחו"מ].

[ביאור הגרא"ל סי' לא סק"ג,

ד]

קורין המגילה בציבור.

עיי' בשו"ע שלו סי' תצ סק"ד, [הובא בליקוטי הגרא"ל בספרד]. ושמעתי שהקשה חכם אחד לרבינו זצ"ל אם איתא שקריאת המגילות הללו הוא חיוב כ"ב, אך

מקורות וביאורים

כת. כתב הטור [סי' לא]: וחולו של מועד יש מסתפקין בו אם הוא זמן תפילין, ומניחין אותן בלא ברכה, ואדוני אבי הרא"ש ז"ל היה מניחן ומברך עליהן, ע"כ. והשו"ע [שם סי' ב] כתב, דבחול המועד אסור להניח תפילין שימי חול המועד הם ג"כ אות. ובבית יוסף מבואר טעמו, דמאחר שבתלמודא דידן לא נתפרש דין זה בפירוש, מי יערב לבו לגשת לעבור בקום ועשה על דברי רשב"י בזה הקדוש, המפליג כ"כ באיסור הנחתן. והרמ"א שם כתב דהמנהג להניח בחוה"מ ולברך. אבל רבינו נהג כדעת השו"ע עפ"י הוזה"ק, ועוד ראשונים, דס"ל שאין להניח תפילין בחוה"מ, ובביאורו [המובא בליקוטי הגרא"ל] דחה את ראיות הסוברים דצריך להניח בחוה"מ, ע"ש.

תקראו אותם מקראי קדש. ומבואר דצריך לקדש את חול המועד בכסות נקיה ואכילה ושתייה. ומ"ש "קרוב ליו"ט גמור", כונתו, דהנה כתב המגן אברהם בסי' תקל וז"ל: כתב התניא, חייב לכבדו [לחיה"מ] כמאכל ובמשתה וכסות כשאר יום טוב עכ"ל. וכתב בשער הציון [שם סק"ד] דמש"כ התניא "כשאר יום טוב", צ"ב, דברמב"ם משמע דדין כבוד ועונג ליכא אלא ביו"ט, ולא בחוה"מ, ובע"כ דמה שאמרו במכילתא דצריך לכבדו באכילה ושתייה וכסות נקיה היינו לכבדו יותר מימות החול בכל זה, אבל אינו מחויב לדמותו לגמרי ליו"ט, עכ"ד. וזה שכתב במעש"ר "קרוב ליו"ט גמור", אבל לא ממש כיו"ט. לא. מבואר דנוהגים לקרוא את המגילה קודם קריאת התורה, ואעפ"י דקריאת התורה הוי תדיר לגבי קריאת המגילה, י"ל דרק באופן שדרגת החיוב שוה, וא' תדיר וא' שאינו תדיר, אז נאמר הכלל "תדיר ושאינו תדיר תדיר תדיר קודם", אבל קריאת המגילות לא הוי חובה גמורה כמו

מתירין לקרותן בשבת, ו דרבה שמא יעבירונו ארבו אם **והשיב**, שהגוירה הרב המיטלים על: יחיד ויחיד כמו שופר, ליה מגלה בוגמה, והיינו דדו רבה [ה"ש צ"ח] "הכל" היינו בשופר, "הכל" חייבין בהו כו', אבל קריאת מגלה הללו לא הוקבעו כלל. יחיד, כי אם על רבים, כ קריאת ס"ת שאם אין כא על היחיד, ובדבר שאין ח ליכא למיחש

בשו"ת בנין שלמה ד שהקשה התו יעבירונו, ודחק ליישב. אב רבינו לא היה התקנה אי כל יחיד ויחיד

(י) מברך שתי ברכו

קריאת התורה, וע"כ לא ומקדימים את המגילות מ מקדימים את קריאת התורה אסתר היא חובה, ותדיר וש אינעבאך זצ"ל, הליכות ש ועיי' במילואים שהובא מ המנהג להקדים את קריאת לב. עיי' לעיל [סי' קלו] שעשה לכתבי הקודש ב' ענ וכן להלן [סי' רמג] לענין ו לג. עיי' לעיל [סי' קלו] ל דעת רבינו, דבאופן שקוראי כולם שומעים ואין אומרים מספר שאינו כתוב כדנינו, א ד"דברים שבכתב אי אתה וע"כ צריך כל א' לקרוא כשקוראים כל הציבור, לא דאם יקראו בקול, לא ישמ

(ו) **מברך שתי ברכות**. עיי' בשו"ע או"ח סי' תצ ס"ק יד בבואור הגר"א ז"ל בדי"ה ונהגין, ע"ש. וכן הנהיג פה בעירנו לברך על כל המגילות ב' ברכות על מקרא מגילה ושהחיינו, לבר על איכה דלא שייך בה שהחיינו.

ואנכי תמה דבמסכת סופרים משמע דאין לברך שהחיינו על שאר מגילות, זולת אסתר, דשם בפ"ד ה"ג איתא, ברות בשיר השירים

המגלה בניגון וטעמים, ממגילה הנכתבת בגליון כספר תורה עם עמודים^ל, ואחד קורא וכולם שומעין^ל, והקורא (ו) מברך שתי ברכות "על מקרא מגילה" ו"שהחיינו"^ל.

ובאיכה ובמגילת אסתר צריך לומר על מקרא ליכא למיחש שמא יעבירונו כו' כמו דאמרין בעלמא (ערוך דף ג) רבים מדכרי אהרדי.

[פעולת שכיר]

בשו"ת בנין שלמה הביא את דברי הפעולת שכיר, בתוספת דברים, וז"ל: וכתב שם, דבזה יתיישב מה שהקשה התוספות יום טוב (נפ"ק המגילה פ"ב) דהאיך קורין בס"ת בשבת דהא איכא ג"כ גזירה דשמא יעבירונו, והתק ליישב. אבל לפי דברי הגר"א ז"ל יש לומר דגם בקריאת התורה של שבת שהוא מתקנת מישה רבינו לא היה התקנה אלא על הציבור, דאם יש עשרה ביחד או מוטל עליהם חיוב בס"ת, אבל אינו חובה על כל יחיד ויחיד והלכך לא שייך גזירה. כ"כ שם הרב בעל מו"ל ספר מעשה רב הנ"ל.

[שו"ת בנין שלמה סי' לה]

(ו) **מברך שתי ברכות**. כתב הרמ"א (סי' תצ ס"ז): ונהגין לומר שיר השירים בשבת של חול המועד, ואם שנת

מקורות וביאורים

התקנה דקריאה בציבור, וקריאת המגילה נתקנה דווקא בציבור, כמבואר כאן בפעולת שכיר בשם רבינו, דע"כ לא חששו בקריאת המגילה שמא יעבירונו ברה"ר, כיון דהוי חובת הציבור, ולא חששו שמא יעבירונו אלא ביחיד. לד. הרמ"א בס"ת תצ ס"ז כתב שנהגו לא לברך על קריאת המגילות במועדים, וכן מבואר דעתו בתשובות הרמ"א (סי' לה), וכ"כ הב"י (בס"ת תקנט) והט"ז (בס"ת תצ סק"ו) שאין מברכים על קריאת המגילות, ודעת רבינו שצריך לברך על קריאת המגילות, וכמ"ש במסכת סופרים, ומבואר בהרבה פוסקים, כמבואר בביאורו (המובא בלקוטי הגר"א). ומבואר כאן מנהג רבינו שמברכים גם ברכת "שהחיינו", כדן מענה הבאה מזמן לזמן, וכן מבואר גם בלבוש (סי' תצ ס"ז), ועיי' בקובץ מפרשים מה שהק' ע"ז הרש"ש מד' המסכת סופרים, ועיי' במילואים.

לה. ועיי' במילואים משנ"ת לענין תקנת קריאת פרשת זכור בשבת שלפני פורים, ואעפ"י דהוא חובה על כל יחיד ויחיד, ולא רק על הציבור, ואעפ"כ לא חיישינו שיעבירונו ד' אמות ברה"ר, ע"ש.

קריאת התורה, וע"כ לא נאמר בזה הכלל דתדיר קודם, ומקדימים את המגילות משום חביבותם, ובאמת בפורים מקדימים את קריאת התורה לקריאת המגילה, משום שמגילת אסתר היא חובה, ותדיר ושאינו תדיר, תדיר קודם. [הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, הליכות שלמה מועדים ח"ב פ"ב סק"ט]. ועיי' במילואים שהובא מספר "הררי קדם" מש"כ לבאר המנהג להקדים את קריאת המגילה לקריאת התורה. ל. עיי' לעיל [סי' קלז] מה שכתבנו בבואור דעת רבינו שעשה לכתבי הקודש ב' עמודים, כמו שעושים בספר תורה, וכן להלן [סי' רמג] לענין העמודים שבמגילת אסתר. ל. עיי' לעיל [סי' קלז] לענין קריאת ההפטרות, שמבואר דעת רבינו, דבאופן שקוראים מתוך נביא הכתוב בקלף כדינו, כולם שומעים ואין אומרים עם הקורא, ורק באופן שקוראים מספר שאינו כתוב כדינו, אז קורא כל א' לעצמו משום הדין ד"דברים שבכתב אי אתה רשאי לאמרם בעל פה" בציבור, וע"כ צריך כל א' לקרוא בעצמו עם הבעל קורא. אכן גם כשקוראים כל הציבור, לא יאמרו כי אם בלחש, ולא בקול, דאם יקראו בקול, לא ישמעו את הבעל קורא, ולא מתקיים

דחה רחמינו, וע' תוס' [ל"ו א' ד"ה] שהביאו תוס' משמעות קלת ק דע"ה גני ין תפורין כו' תפילין כו' שהן לזורך ליתא דט"ס רושלמי פ"ק פורש להדיא לזורך צמתני הנ"ל שמעות כלל ל"ע"ש.

סי' לא סק"ג, ד

המגילה בציבור. שלו סי' תצ בלקוטי הגר"א ז' שהקשה ונו וצ"ל אם יב כ"ב, אך

קדש את חול זה כתב המגן בדו [לחזה"מ] וכתב בשער ז טוב, צ"ב, א ביו"ט, ולא דצריך לכבוד מימות החול ט, עכ"ד. והו' ממש כיו"ט. קודם קריאת וא' תדיר וא' ו תדיר תדיר גמורה כמו

מגילה, ושהחיינו לא הזכיר, ולקמן בה"ה איתא, במגילת אסתר אמרו שצריך להזכיר בה זמן. משמע להדיא דבאינך ליכא זמן. ועיי' סוכת מ' תר"ה העישה כו' ור"ה נכנס כו' ודוק.

ודע דמש"כ במס' סופרים [פ"ד ה"ד], הקורא בכתובים, צריך לומר ברוך אתה ד' אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וציונו לקרות בכתבי הקדש, לכאורה תמוה דלא מצינו ברכה זו בגמ', ואדרבה בברכות יא: אמרינן, אמר רב הונא למקרא [והיא כולה תורה נביאים וכתובים] צריך לברך כו' מאי מברך כו' לעסוק בדברי תורה. וכן הפוסקים לא הזכירו ברכה זו.

ונ"ל דזה שייך לסוף הלכה הקודמת, ברות בשיר השירים באיכה ובמגילת אסתר צריך לומר על מקרא מגילה ואעפ"י שכתובה בכתובים, ומפרש אח"כ, הקורא בכתובים [ר"ל במגילה הכתובה בין הכתובים] צריך לומר כו' לקרות בכתבי הקדש. וכן נראה להדיא שפי' כן הגה"ה במרדכי בפ"ק דמגילה, ודלא כאבודרהם ודרכי משה שכתבו בשם מסכת סופרים לברך על מקרא מגילה אף בכתובה בין הכתובים. ולדעתם י"ל לפי מ"ש התוס' בשבת [דף כ"ד.] בשם ר"ת שהיו מפטירין בשבת במנחה בכתובים, ע"ז אמר דמברך לפניו ברכה זו, דבמס' סופרים בסוף פרק הקודם מיירי שם בברכת הפטרה דנביאים, וכן בראש פרק זה. ע"ש.

[הגהות הר"ש]

הנה דעת הגר"א הובא ב"מעשה רב" דמה שקורין שיר השירים בפסח ורות בעצרת וקהלת בחג היא תקנה גמורה וצריך לברך עליהן על מקרא מגילה ושהחיינו, ומקורו מהמסכת

צו"ט אחרון לומר שיהיו נאומה שבת, וכן דקין נסוכות עם קהלת, ושהגין לומר רות בשביעות, והעם נהגו שלא לברך עליהן לא על מקרא מגילה ולא על מקרא כתובים, ע"כ.

ובתב צי"ח הגר"א: ונהגין [לומר שיר השירים], שמדבר בגאולת מנרים. וז"ל דרכי משה: כתב אבודרהם, נהגו העולם לקרות בחג המנוח שיר השירים, שמדבר בגאולת מנרים, ובשביעות רות, שכתוב בו [א] "תחלת קצור", ועוד שאבותינו שקיבלו התורה נתגירו, וכן רות נתגירה. ובנסוכות קהלת, מפני שכתוב בו [א] "הן חלק לשבעה וגם לשמונה [ודרשו חז"ל, וגם לשמונה אלו שמונת-ימי החג], ואמרינן במסכת סופרים [פ"ד ה"ג], הקורא בחמש מגילות מברך על מקרא מגילה ואפילו היא כתובה בין הכתובים, עכ"ל. וכן כתב מהר"ל לברך כנ"ל אף אם אינה כתובה בגליון, וכן כתב צהגהות מיימוני הלכות ט' בא"ה [ה] הענין פ"ה אית ב' והלכות תעבה פ"ג אית ה', וכן המנהג, דלא כמרדכי שכתב בפ"ק דמגילה [ס' השפ"ג] לברך על מקרא כתובים עכ"ל דרכי משה.

ובן כתב צ"ח [סוף סי' תקנ"ג], ולבוש [סי' תצ"ה], ומנהגים, ומטה משה, לברך אף שאינם כתובים בגליון, וכל שכן כשהם כתובים בגליון כספר תורה, וכן מנהג כל הראשונים, וכן כתב מג"א [סק"ג]. ומ"ש [המג"א] חוץ מקהלת, ליתא, דצסוף פרק ג' דידיס מסקנת ממני' שס, דכן נחלקו וכן גמרו ששיר השירים וקהלת שוין לטמא את הידים, וכן פסק הרמב"ם בפרק ט' מהל' אבות הטומאות [ה"י] שכל חמש מגילות מטמאין את הידים כס"ת, וכ"כ הגהות מרדכי פ"ק דמגילה שטלן שוין לברכה זו, וכן עיקר.

[ביאור הגר"א סי' תצ"ה ס"ק י"ד]

סופרים [פ"ד ה"ג] כמש"כ בביאורו על או"ח סי' תצ"ה ס"ק י"ד, הרי דמפרש דמה שצריך לברך על מקרא מגילה הוא משום דהוי מצוה לקרות המגילות האלה כל אחת בזמנה, ולפיכך מברך עליהם גם שהחיינו כדין מצוה הבאה מזמן לזמן.

וקשה דהא מבואר במסכת סופרים [שם ה"ד] דגם על כתובים צריך לברך "אקבו" לקרות בכתבי הקדש" ובכתובים לא מצינו שום תקנה שהוא צריך לקרותם באיזה זמן מן הזמנים. [אך לפי דעת ר"ת בשבת דף כד. דבשבת במנחה היו מפטירין בכתובים ניהא שפיר דאפשר דאז לא היה המפטיר אומר ברכות ההפטרה אלא הברכה לקרות בכתבי הקדש], וע"כ דהברכות האלו אינם אלא ברכת התורה, וסובר המסכת סופרים דלכתובים ומגילות תיקנו לכל א' נוסח ברכה בפנ"ע, וכשקורא בתורה קתני התם

סופרים על תל
גם
ועוד דהא
במגילה
זמן, ששבעה הו
אסתר צרי
שהחיינו אבל
המגילות, וכי
משמע שלא
דבשאר המגיל
לו. ועיי' בשו"ת
היה לציבור מנהג
אחרון, ועיי' ש
מימי החג, אלא
בשבת, וכמ"ש
שקורין בשבת,
מיו"ט, דגם ביו

ה. וכן הקין
זעוה, והעם
ילה ולא על

יר השירים],
י משה: כתב
שיר השירים,
זכתו צו וא,
יכלו המורה
מפני שכתוב
ודרשו חז"ל,
ריגן נמסכת
ז מנרן על
ובים, ע"כ,
זינה כתובה
ט' בלב [ה'
המנהג, דלא
ך על מקרא

י"ח תצ ב"ה,
זינס כתובים
ה תורה, וכן
ק"ט. ומ"ש
ק ג' דידים
שיר השירים
מב"ס צפרק
מש מגילות
מרדכי פ"ק
שיקרה.
תצ ס"ק יד]

על מקרא
ה שהחיינו

בי הקדש"
י דעת ר"ת
פסיר אומר
בת התורה,
קתני התם
זה המסכת

סופרים על תלמודא דידן, [בברכות יא: דמברכים
גם לכתובים ברכת התורה].

ועוד דהא מסיים המסכת סופרים [פ"ד ה"ח]
במגילת אסתר אמרו שצריך להזכיר בה

זמן, משמע דוקא במגילת
אסתר צריך לברך
שהחיינו אבל לא בשאר
המגילות, ומזה לכאורה
משמע שלא כד' הגר"א,
דבשאר המגילות אין שום

תקנה לקרותם בזמנם וע"כ לא שייך שהחיינו,
וע"כ דהברכה היא משום ברכה"ת לבד, וכמש"כ,
ודעת הגר"א צ"ע.

שוב מצאתי בתשו' הרמ"א סי' לה שכתב כע"ז
ג"כ בביאור דברי המסכת
סופרים.

[עמק ברכה עמ' ו]

**ופעם אחת איקלע מילתא שנחלש
מאד בשחרית וצוה להוציא הס"ת
לקרות, ולא קראו המגלה,
ובמנחה צוה לקרות המגילה" ולברך כמו בבקר"ל.**

מקורות וביאורים

יכולים לקרוא בשבת יקראו ביו"ט אחרון, ע"ש. ועי'
במילואים.

לז. בנוסח תומע"ד הגירסא: ופעם אחת איקלע מילתא
כשקראו לפניו מקצת מן המגילה ונחלש עד למאד וצוה
במנחה לקרות לפניו בברכות, ע"כ. וצ"ע דלפ"ז בירך ב'
פעמים על המגילות. אכן לפי הגירסא במעש"ד שלפנינו
מבואר שלא התחילו כלל לקרוא את המגילה.

לו. ועי' בשו"ת אגרות משה ח"ד סי' צט שכתב דאם לא
היה לציבור מגילה כשרה בשבת חול המועד יקראו ביו"ט
אחרון, וע"ש שכתב דעיקר התקנה היה שיקראו באחד
מימי ההג, אלא דבשבת הוא יותר כנופיא ע"כ קורין
בשבת, וכמ"ש בביאור הגר"א סוף סי' ת"צ ע"ד הרמ"א
שקורין בשבת, דהיינו משום שהוא יום כנופיא יותר
מיו"ט, דגם ביו"ט היו בשדות, ע"כ. אבל אם אידע שלא

סם ל"ח וכו' (ויתכן):
 ג' ענין נ"ט (וי"ח):
 רב עמרם (ח"ב סימן)
 | ורב (נזיראל)
 טרונון (מונה רב)
 ורס סם כל סימן ב' י"ח
 רוריס חסילי רי י"ח
 רוס חסמית נישין ס"ס
 טנה ח:|
 |ני קט"ו א' סוף ד"ה
 ור"ס גס"ג רשכ"ב:
 מהר"ו אברהם
 מהר"ק סרס ט' ע"ד
 סם טענת הטעמ"ה
 ר"ה סימן קט"ו יחון קס"ו

ציונים הרמ"א
 (1) סוף ט' (ג) אור
 יזע (ח"ב סימן ח"ג):
 (2) סוף א'
 (3) אבודרהם (עמוד ק"ה)
 סם רבט שעמ"ה:
 (11) סוף ב'

הגהות והערות
 |ו בך העתיק הב"י
 מנס לפטו רבג"ל כחונ
 דר"ס ב' חמס"ו ב' ישראל
 ח"ב ס"ב. וכו' לדר"א
 טענת הרמב"ם סוכנא
 ס"ח מהר"ם מרוטנובורג
 ס"ח מילג סימן ט' דברי
 פ"ה עובדא. ועיין רבי יוסף
 ח"ב:
 |ו ביה נשדדית
 רקיק"ה ט"ח וק"י על דברי
 |ו רוע קרין ממנה. דפוס
 וזה נגזר עיי' פ"ה הגולה
 י"ח כחונ סימן רמ"ב ולק
 יוסף הכהן הגולה י"ח
 |ו ר"ה לענין חספ"ה י"ח
 וכל הדפוסים האחרונים.
 טענת ה"ה. למגד מה
 זכ"כ נכתב בסוף א' ה"ר
 ס' אין לו שום שינוי נלא.
 נשדדית תנ"י ח"ב
 כוונה כחונ רמ"ב:
 |ו עיי' ק' החיים
 סוף ט'

הכמת ש"ת
 כ"ה וכו' ר' יהושע

ג' השני בשני ברית. וכתבין ישכר (ה) דדוקא נחתן סנד"ה
 ליה הכי. ומכל מקום אין לנהוג כן (כנסת הגדולה הגמ"ר): ד בשר"ו
 שבת. והוא הדין אם התחילו ולא סימו מחמת קטע. אבל אם היו
 שנים מחוכרין בלוחות שנת שבטלו. אין קורין בשנת הבאה שלשה.
 ולא מניין לעולם שקורין שלשה.
 ואין לומר יקראו שנים לכל הפחות.
 דאין תקנה לחלוק (ובהגהות
 מנהגים שחית טל שנת אות מה כתב
 על זה ולא נראה דבריו בעיניו). ואם
 בעלו פרשת יומי אין לקרותו עם
 פרשת שמות, כי כשקורין ב' סדרות
 לריך לקרות חד גכרה מסוף סדרה
 ראשונה לתחלת סדרה שניה כדי
 שיהיו מחוברין, וזה אין נכון לעשות
 בשני ספרים (ר"מ מינן סימן
 פ"ה): ד מה בשר"ה.
 ומר"ה' | הלכות קריאת התורה עמוד
 חז"ל כחז דטהנין לקרותו ח"ס"פ
 שאינו יודע לקרות כלל עם הש"ך.
 ולא נראה (דרכי משה ב' אות א' ד"ה
 שם). ועכשיו לא נהגו לדקדק
 אחריו, ועיין מה שכתבתי סימן
 (קל"ג) (קל"ט) י"ו (סוף ד):

אלול נמועד חגל דברים שבנוטה נוהג הכי נמי נחתן דאין ע"ה
 בו אלולות. עכ"ל. משמע מזה דכל ימי החסמה הוא סוף ליום
 חוסמו. דהא בכלולו לא נהגו אלולות. כדלח"ה בפרק קמ"ה דתענית
 (ס"ו) ועיין מה שכתבתי בסיומן קל"א סוף ד' | (סוף ד') ויתו"ה לי
 דהך מדמה רוב"ה מועד דהיהד
 דהיני החתן למועד לכל ישראל.
 יחדרנה מוכח חיפכה, דהא טעם
 דאין מוספין הוא משום דביטול
 מלאכה העם כמו שכתבתי בסמוך.
 | (סוף א') וזה מה ישול מיעד של
 החתן סוף דכלל הקהל יש ביטול
 מלאכה, ולזה אין מועד, דהא
 רוב"ה גופיה כתב עם דאם אין
 שם | אלא חתן אחד דאין קורין
 ד' כיון דלא היה מועד אלא לחתנים
 גופיהו ולא לתאריס, הכי נמי
 לטעם דביטול מלאכה יס הזק לעם.
 ותו, דח"כ מפור נמי יקרא ביון
 לדודיה הוי יום טוב, אלא ודאי
 דלא אוליגו בחר דידיה, וי' ועל
 כן אין החתן קורא הפטרה, ורמ"ה
 דימה ליה עוד בעלי ברית כו',
 וכחונ כלל'ס | (סוף א') דאין טהנין
 קן. ונראה לי דשפור עבדי דלא

(ג) בהן קורא כו'. בעוד כתב דמשמע מדברי הר"ש (ועיין פ"ה סימן ב') ששם היה ישראל גדול ומוסלג שיכול לקרות בפני כהן, וי' אכל רב עמרם כחז כל היכא דאוכה כהן ליה ליה רשות לישראל למקרי קמיה אפילו הוא נשיא שבישראל, וכן כתב רב נערוני דאפילו כהן עם הארץ קודם לישראל חכם, עכ"ל. וקשה דהא מניני בפרק המוקין (ועיין נ"ג ב') דרב קרי נכונה | וכן רב הונא משום דכדו' עמלא הוי כייפו להו |. והאר"ך ב"י (קט"ו ג' ד"ה אגל) לתך זה דרב נערוניא ורב עמרם מייירי כלל מחילת הכהן על כדו' וזה ח"כ היה לו לומר עד שיהיו לו הכהן רשות, ותו, דגם הר"ש קאי על נתינת רשות של הכהן דוקא, כדמשמע בדי"א דקאי על ואם נתן רשות כו', משמע דלרב עמרם לא מהני רשות. וגם כן אין לומר דרב מעלה יתירה הוי ביה על כל השילס וכן רב הונא, על כן אין למדין ממנו, דהא התלמוד לא תלה דבר זה אלא במה שהיה העולם כייפו להו, ופשיטא שאין כייפו לאדם כמו לנשיא של ישראל. ונראה לי דרב עמרם ורב נערוניא סבירא להו | כיון דאמר ר' חלבו שם נגמר' | (ועיין ס"ו) אחריהן מה. פירוש | (וש"ך) אחר הכהן ולו, תלמידי חכמים הממונים פרנסים על הצבור כו', הרי דאע"פ שהיא תלמיד חכם ופרנס אין קורא אלא אחר כהן ולו, וי' א"כ לא סבירא ליה כהניא דרב, וכומיה פסק רב עמרם ורב נערוניא. וב"י (ק"ה א' ד"ה ונראה) עצמו הביא ח"כ ספר המנהיג | הלכות שנת סימן | (א) דכתב רב נערוניא היא רחוי מהא, ולפי זה גס רשות דכהן לא מהני: **(ד) אב כפר תורה פתיה כו'.** בסיומן ס"ו | (סוף ה') הכרעתי דיש להקל בשם עוסק בנדרת קריאת שמע, ע"ש. וא"ל במקום שלא יספיק לעלות לתורה הא אוכה חשש פגם. וי"ל דנמקום שיש עבירה לא השי לפגם, דוגמא מה שמנינו בפרק כל היד (ג' ו' א') ה' מוטב שיזיחו לעו לעל בניו ואל יעשה עצמו רשע לפני המקום שעה אחת:

ערך ר"ה פ"ה הר"ה
 סוף ב' סוף | (בשבת הבאה) יס מוריס שם נטלו קריאת הפרסה נצור לשנת הבאה קורין אותה עם הפרסה של אותה שנת ואל נהני כן נמי חלשים נלכסת בשחיות קהל גדול: שניה - בראש | קודם | קריות. יכלוס הצור להכריז הכהן ללאת מית כנסת לקיס מנהגס לקיט מלת קריאת התורה רחשן נשנת נרשטית: כסאין הכהן תמעה נפענות שאחר הסס וילא מית כנסת וקורא ישראל התמעה ועיין סימן קל"ט דין א':

ב
 | (סוף א') וזה מה ישול מיעד של החתן סוף דכלל הקהל יש ביטול מלאכה, ולזה אין מועד, דהא רוב"ה גופיה כתב עם דאם אין שם | אלא חתן אחד דאין קורין ד' כיון דלא היה מועד אלא לחתנים גופיהו ולא לתאריס, הכי נמי לטעם דביטול מלאכה יס הזק לעם. ותו, דח"כ מפור נמי יקרא ביון לדודיה הוי יום טוב, אלא ודאי דלא אוליגו בחר דידיה, וי' ועל כן אין החתן קורא הפטרה, ורמ"ה דימה ליה עוד בעלי ברית כו', וכחונ כלל'ס | (סוף א') דאין טהנין קן. ונראה לי דשפור עבדי דלא

(ג) בהן קורא כו'. בעוד כתב דמשמע מדברי הר"ש (ועיין פ"ה סימן ב') ששם היה ישראל גדול ומוסלג שיכול לקרות בפני כהן, וי' אכל רב עמרם כחז כל היכא דאוכה כהן ליה ליה רשות לישראל למקרי קמיה אפילו הוא נשיא שבישראל, וכן כתב רב נערוני דאפילו כהן עם הארץ קודם לישראל חכם, עכ"ל. וקשה דהא מניני בפרק המוקין (ועיין נ"ג ב') דרב קרי נכונה | וכן רב הונא משום דכדו' עמלא הוי כייפו להו |. והאר"ך ב"י (קט"ו ג' ד"ה אגל) לתך זה דרב נערוניא ורב עמרם מייירי כלל מחילת הכהן על כדו' וזה ח"כ היה לו לומר עד שיהיו לו הכהן רשות, ותו, דגם הר"ש קאי על נתינת רשות של הכהן דוקא, כדמשמע בדי"א דקאי על ואם נתן רשות כו', משמע דלרב עמרם לא מהני רשות. וגם כן אין לומר דרב מעלה יתירה הוי ביה על כל השילס וכן רב הונא, על כן אין למדין ממנו, דהא התלמוד לא תלה דבר זה אלא במה שהיה העולם כייפו להו, ופשיטא שאין כייפו לאדם כמו לנשיא של ישראל. ונראה לי דרב עמרם ורב נערוניא סבירא להו | כיון דאמר ר' חלבו שם נגמר' | (ועיין ס"ו) אחריהן מה. פירוש | (וש"ך) אחר הכהן ולו, תלמידי חכמים הממונים פרנסים על הצבור כו', הרי דאע"פ שהיא תלמיד חכם ופרנס אין קורא אלא אחר כהן ולו, וי' א"כ לא סבירא ליה כהניא דרב, וכומיה פסק רב עמרם ורב נערוניא. וב"י (ק"ה א' ד"ה ונראה) עצמו הביא ח"כ ספר המנהיג | הלכות שנת סימן | (א) דכתב רב נערוניא היא רחוי מהא, ולפי זה גס רשות דכהן לא מהני: **(ד) אב כפר תורה פתיה כו'.** בסיומן ס"ו | (סוף ה') הכרעתי דיש להקל בשם עוסק בנדרת קריאת שמע, ע"ש. וא"ל במקום שלא יספיק לעלות לתורה הא אוכה חשש פגם. וי"ל דנמקום שיש עבירה לא השי לפגם, דוגמא מה שמנינו בפרק כל היד (ג' ו' א') ה' מוטב שיזיחו לעו לעל בניו ואל יעשה עצמו רשע לפני המקום שעה אחת:

ערך ר"ה פ"ה הר"ה
 סוף ב' סוף | (בשבת הבאה) יס מוריס שם נטלו קריאת הפרסה נצור לשנת הבאה קורין אותה עם הפרסה של אותה שנת ואל נהני כן נמי חלשים נלכסת בשחיות קהל גדול: שניה - בראש | קודם | קריות. יכלוס הצור להכריז הכהן ללאת מית כנסת לקיס מנהגס לקיט מלת קריאת התורה רחשן נשנת נרשטית: כסאין הכהן תמעה נפענות שאחר הסס וילא מית כנסת וקורא ישראל התמעה ועיין סימן קל"ט דין א':

בוצוא תפלת ברחן זיוון גבא
 מכון ירושלים

ספר

שערי אפרים

על הלכות קריאת התורה

לגאון ישראל ותפארתו

רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל

מבראדי

מח"ס שו"ת "בית אפרים" "יד אפרים" "טיב גיטין" ושאר ספרים

מופיע בהוצאה חדשה מתוקנת ומוגהת
ע"פ דפוס ראשון עם הוספות ושינויים

מכון ירושלים • תשמ"ו

שם מנין ורוצים לקרו' הסדרה בתורה בכנופי' שלהם בלא ברכה כלל רשאים, וגם יכולים לומר ההפטורה בנביאים בלא ברכה כלל, ואין להם לקרות עולים לתורה רק אחד יקרא כל הסדרה מתוך הספר והשאר ישמעו, ואם רוצים לקרות בר"ח קריאת פ' ר"ח א"צ להתחיל מן פ' התמיד רק מן ובראשי חדישכם, ואם חל בשבת יתחילו מן וביום השבת.

לט כבר ביארנו בסעיף ט' שאם בטלו הצבור הקריאה באונס ישלימו לשבת הבאה. ואם לא בטלו באונס רק שלא היה שם עשרה בשבת זה א"צ להשלים בשבת הבאה. ואם היו עשרה צריך דווקא להשלים בשבת הבאה, אבל לא ישלימו קריאת כל הסדרה במנחה של אותה שבת עצמה, אלא למנחה קורים כדרכם בסדר של שבת הבאה, ואעפ"כ אם ירצו לקרות בסדר של שבת זו הרשות בידם, אבל בבי' וה' אין

פתחי שערים

נראה שיש להם לקרות של שנת הנחה, דפרשה ראשונה של סדר זה כבר קראו במנחת שנת שלפניו ובבי' וה', ומעיקרא אתקין שיקראו פרשה ראשונה של כל סדר במנחה ובי' וה', והם יקראו עכשיו במנחה בסדר זה א"כ הפרשה של סדר שנת הנחה יחטלו קריאתה במנחה שלפניה, ומ"מ אין בידי להכריע שאם ירצו לקרות הפרשה מסדר זה שביטלו אותו שפיר דמי, כיון שסדר זה הוא חובת היום ואכתי לא פרה מיניהו וחובת דמי עליהו להשלימו, לכן אפשר שיכילום לקרות עכ"פ במנחה הפרשה ראשונה כדי שלא יחטלו קריאת הסדר של חובת זה היום לגמרי, אבל לענין קריאת ב' וה' נראה שאין להם לקרות רק בסדר של שנת הנחה, דמאחר שכבר עבר השנת כבר התחיל בשביע זו חובת של סדר השביע, וקריאת הסדר משנת שלפניו אינה לחובה רק לתשלומין, ומינעי לאקדומי חובה שעתו גרישא, דכה"ג אמרינן לענין לא החפלה ערבת מחפלה שחרית שחיס שמתפלל תחלה של חובה ואח"כ של תשלומין, ואע"ג דלענין הקריאה בשנת קורין תחלה הסדר של שנת העבר, היינו כדי לקרות בתורה כסדרה ולא למפרע, אבל תקנה ב' וה' לא זזה ממקומה שיש לקרות מה שהוא קריאה של שנת זה לחובת היום, ומאלי טעמא גם במנחת

שכתב דמתשובת ר"י מוגאש מנאר שלא היו נוהגין בקדיש בני' וה', כבר כתבתי במקום אחר"כ בשם הא"ר ה"י ע"צ שכתב מלקוטי פרדס לרש"י דאין לך קריאת פסוקים שאין מקדישין אחר כך ע"ש. שם, ואין להם לקרות עולים כו'. כן נלענ"ד שאם ירגילו לקרות עולים קרוב שיטאו לטעות ולגדך ג"כ. ומ"ש בפנים שגפ' ר"ח כו', כ"כ בקיבור שלי"ה והטעם משום דדוקא כשקורין בנצור שצריך לקרות ד' עולים, ולכן צריך להתחיל מפ' התמיד משא"כ בזה, ע"ש.

סעיף לט רק שלא היו שם עשרה כו'. כן נלענ"ד דדוקא היכא דבני חובה הם לקרות אלא שאירע להם אונס, אבל היכא דלא היו עשרה מעיקרא לאו בני חובה נינהו וא"צ להשלים, דמעיקרא הכי אתקין חובת הקריאה על מקום שיש שם עשרה דוקא.

שם, אבל לא ישלימו כו'. עיין בשו"ת חיים שאל ח"ב סימן ט"ז שאין להשלים כל הסדר במנחה, דתקנת קריאת הסדר ע"י עולים לא נתקנה אלא בשחרית, ושם הקשו לו משו"ת משאת משה, והוא ו"ל כתב ליבש ע"ש באורך. ומ"מ יש להסתפק אם יש לקרות במנחה הפרשה של אותו סדר שביטלו בשחרית או של שנת הנחה. ולכאורה

עב) ע"י כשי"ח בפת"ש טע"ב.

להם לקרות רק בסדר של שבת הבאה, וי"א שאם מצאו מנוחה במנחה יכולין לקרות במנחה כל הסדרה ולקרות שבעה אנשים כמו בשחרית. ויראה שאם כבר התחילו מנחה אשרי ובא לציון וקדיש יש לקרות כשאר מנחת שבת, ואם עדיין לא התחילו יכולין לקרות הסדרה, בו' גברי אע"פ שכבר הגיע זמן מנחה, והוא שיהא שהות להתפלל מנחה ולקיים סעודה שלישית.

L

פתחי שערים

שבת נמי יש לקרות מה שהוא עיקר התקנה מסדר הבא, אך דמ"מ שפיר דמי נמי לקרות סדר של שבת זה מטעם דכתיבנא, מאחר שלא נסתלק ממנו חובת הקריאה של שבת זה לגמרי, כך נלענ"ד. ישנו מנחתו בספר דגול מרוב"ה להגאון נ"ב ז"ל שכתב גאם בעלו סדר הקריאה בשחרית יקראו במנחה שבעה גברי כל הסדרה כי כל היום זמן הקריאה, ואם לא מנחו מנוחה גם במנחה לא יקראו בני זה כל הסדרה שיעלו, וגם הפרשה שקורין לא יקראו מסדר שיעלו רק משנת הבא כמו כל השנה ע"ש. והנה נזה שכתב שיקראו במנחה כל הסדרה כבר כחנתי ששנ"ת חיים שאל לא כ"כ, מטעם דקריאת הסדר ע"י ז' עולים לא נתקנה במנחה, ומ"מ אפשר לומר דאף לדון יש לקרואה במנחה בשלשה, דא"ל דדרך להשלים קריאת הסדר ע"י ז' גברי, ז"א שהרי גם כשקורין לשבת הבאה אין השלומין לתקנה זו שיקראו בשחרית ע"י ז' גברי, ופשיטא

דברי הפוסקים שכתבו לקרות לשבת הבאה משמע קצת שלא יקראו במנחה כלל, ודוחק לומר דהא מלתא דפשיטא לדידכו שאם מנחו מנוחה במנחה שיקראו במנחה, רק דאינו מיירי כשה' האונם כל היום כולו, וזה דוחק. ויותר נראה דס"ל דעדיף השלומין של קריאת שחרית למה שיעלו קריאת שחרית אע"פ שהיא לשבת הבאה מתשלומין של מנחה לשחרית אע"פ שהיא באותו היום. ויראה שאם מנחו מנוחה בחצי היום ועוד יש שהות לתפלת המנחה וקריאתה אחר גמר הקריאה של הסדרה, יקראו הסדרה בו' גברי אע"פ שכבר הגיע עת המנחה, ואין לחוש דלמא אחי לאמשובי שהרי היא נקראת על הסדר עד תומה ויש גבול לדבר, ואין לחוש שמא ימנא אחיה טעות ואחי לאטרודי כמו דלא חיישין בקריאת הפרשה של מנחה, ואין לחלק בין פרשה אחת לסדרה שלמה לענין זה.

דין קריאת הו

א יום או של פני פ' מושבו וקחו, וז' ובשני קורא המפני ז' בפרשת שור ז' באמצע קריאת א ברכה אחרונה, וז'

סעיף א ואם טעו שלמי חגיגה העטם קורין יום זה פ' שיר דמגילה ובנרייתא, אף לקרות משבו לפרסוי ממ"ש הכלט מ"מ נדי הקריאה אפילו בתוך ק שניך נרבה אחרונה אלא יסיים הקריאה שו דבר משה שהיה מעש ופסק דא"ל לחזרה, וז' קריאת הראשון דינא ה דאפילו תימא כשגמרו אס נזכרו באמצע הקר דאמרינן דהאדנא נה הכל פי בטעמא דמו והלבוש" כתב שהיא פ יד' נראה לומר שם אחרונה ויקרא ללוי, ו

או שניש תפוח סיג

עליהם לשם סופר אלא לשם נדבנה ונרכינן להספיק מים ומזון לאחיהם
 העניים משום מתנות לאבינוים ויש שמספיקן להם ויין ויש שמספיקים
 להם ודגים מכל מקום לא יפחות משתי מתנות ואפילו חטים ופולין
 ע"כ: **דכתב מהרש"ל** דממה שכתב מהרש"י בתרומת הדגן סימן

והסימין שכתב זכ"ו ב"י ד"ד יב"י. מביא שם גדנתי הר"ף
 (י) והר"א"ש (סי' י) רמ"ש ור"מ הדין בדריים שדני דא יביא
 כך ה"י"ב. פירוש לדודן לא מתרמו פרשת שקלים לא נפרשת
 ואלה תלו ולא נפרשת כי תש"ל:

תרפו פרטי רמזי דינים המבוארים

המבוארים בזה הסימן
 כי שהוא צריך לצאת לדרך אם יבוא
 ללנות הענית זהו

א גרסינן במגילת תענית ופירש
 יב"א את יום ארבעה עשר ויום

המשה עשר באדר יומי פירא
 אינו דלא למספד בהון ודלא

המגור בהון תעניתא. הכי איתא
 בסוף פרק שני דתעניות (יח) ופירש

רש"י בסוף פרק קמא דלאש השנה
 (יח) ד"ה בטלה מגילת תענית ימים

טובים שקבעו חכמים על ידי נסים
 שאירעו בהם ואסרום בתענית ויש

מהם אף בהספד וכתבנו במגילה (אית)
 [אחת] אילין יומיא דלא להתענאה

בהון: ומ"ש כדאיתא במסכת
 תעניות דבכ"מ מקום שנאמר דלא

תעניתא דבכ"מ מקום שנאמר דלא

תעניתא דבכ"מ מקום שנאמר דלא

תעניתא דבכ"מ מקום שנאמר דלא

תעניתא דבכ"מ מקום שנאמר דלא

תעניתא דבכ"מ מקום שנאמר דלא

תעניתא דבכ"מ מקום שנאמר דלא

תעניתא דבכ"מ מקום שנאמר דלא

תעניתא דבכ"מ מקום שנאמר דלא

תעניתא דבכ"מ מקום שנאמר דלא

תעניתא דבכ"מ מקום שנאמר דלא

תעניתא דבכ"מ מקום שנאמר דלא

תעניתא דבכ"מ מקום שנאמר דלא

תעניתא דבכ"מ מקום שנאמר דלא

תעניתא דבכ"מ מקום שנאמר דלא

תעניתא דבכ"מ מקום שנאמר דלא

תעניתא דבכ"מ מקום שנאמר דלא

תעניתא דבכ"מ מקום שנאמר דלא

תעניתא דבכ"מ מקום שנאמר דלא

תעניתא דבכ"מ מקום שנאמר דלא

תעניתא דבכ"מ מקום שנאמר דלא

ובשבת שלישית שהוא י"א בו פרשת זכור.
 ובשבת רביעית שהוא י"ב בו פרשת פרה.

ובשבת חמישית שהוא כ"ה בו פרשת החדש.
 ואם חל ראש חדש אדר ביום ששי מקדימין

וקורין פרשת שקלים בשבת שעברה שהוא כ"ה
 בשבט. ושבת שנייה שהוא ב' באדר מפסיקין.

ובשלישית שהוא ט' בו פרשת זכור. וברביעית
 שהוא י"ו בו מפסיקין. ובה' שהוא כ"ג בו

פרשת פרה. ובששית שהוא ראש חדש ניסן
 פרשת החדש [ומוציאין שלשה ספרים וקורין

באחד ששה בענינו של יום. ובשני אחד של
 ראש חדש. ובשלישי קורא המפטיר פרשת

החדש] ב. סימן זט"ו. ב"ו. ד"ד. ובי"ו. פירוש
 כשחל ראש חדש אדר בשבת אז מפסיקין ט"ו

בו וסימן זט"ו. וכשחל ביום ב' אז מפסיקין ו'
 בו וסימן ב"ו. וכשחל ביום ד' אז מפסיקין בד'

בו וסימן ד"ד. וכשחל ביום ו' אז מפסיקין ב'
 בו וי"ו בו וסימן ובי"ו ג]. פרשת שקלים כשחל להיות בשבת שבואתה תצוה

ה' במקום שהמפטיר עולה למנין שבעה מוציאין ספר אחד ה' וקורין ששה

מואתה תצוה עד ועשית כיוור נהושת. והשביעי שהוא מפטיר חוזר וקורא מכו

תשא עד ועשית כיוור. ובמקום שאין המפטיר עולה למנין שבעה קורין שבעה

מואתה תצוה עד סוף סדרא והמפטיר קורא מכו תשא עד ועשית כיוור ה'. ואם

חל בשבת שבכי תשא עצמה במקום שהמפטיר עולה למנין שבעה קורין ששה

מכי תשא עד סוף סדרא והשביעי שהוא המפטיר חוזר וקורא מכו תשא עד

ועשית כיוור. ובמקום שאין המפטיר עולה למנין שבעה קורין שבעה מכו תשא

עד סוף הסדרא והמפטיר חוזר וקורא מכו תשא עד ועשית כיוור ולפי חילוק

סדרים שלנו לא יבוא כך לעולם:

הלכות מגילה

סימן תרפו

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א-ב] טעם לתענית י"ג באדר: אם חל להיות פורים ביום ראשון מקדימין התענית ביום ה': [ג] יש מתעניין

באדר ג' תעניות:

א-ב גרסינן במגילת תענית את יום חמשה עשר ויום ארבעה עשר באדר יומי

פוריא אינון דלא למספד בהון ודלא למגזר בהון תעניתא. ואף על גב דקיימא

לן [ר"ה יח: - יט:] בטלה מגילת תענית. בחנוכה ופורים לא בטלה. ואם כן לפנייהם

ולאחרייהם נמי אסור כדאיתא במסכת תענית דבכל מקום שנאמר דלא למספד

בן פנייהם ולאחרייהם נמי אסור

ובו'. לאו בניחותא קאמר אלא כלומר לא תימא כיון דלא בטלה א"כ ממיילא לפנייהם ולאחרייהם נמי אסור כדמתן במסכת תענית

ק"ם לדרך טפי שישמע קריאת
 פרשת זכור בצבור ממקרא מגילה

יראה להדיא שאין הקטן עולה
 למפטיר בפרשת זכור ואף על פי

שהשליש צבור קורא בתורה מה נצח
 הא צעין צר חיונא לעלות והוא גם

כן קורא בתורה אלא שהשליש צבור
 קורא בקול רם שלא לבייש וכו' ואף

בפרשת פרה ראוי להזהר מאחר
 שבאותן תוספות יראה שאף פרשת

פרה דאורייתא היא וכמדומה שכן
 מלאחי בחדושי מרדכי עכ"ל ואינו

נכון דנקטן היודע למי מברכין ודאי
 שרי אף על פי שהקטן קורא בקול

רם דהא קטן עולה למנין שבעה
 וקריאת ספר תורה בכל שנת היא

דאורייתא מידבר משה את מועדי
 יי כדאמרין בירושלמי שהנאחי לעיל

ואפילו בקטן שאינו יודע למי מברכין
 לא ידעתי למה לא ילאו השומעין

בקריאת השליש צבור פרשת זכור מן
 הספר תורה דמאי נפקא מינה

בעולה לספר תורה אם הוא גדול או
 קטן הא עיקר החיוב הוא שישמעו

לקריאת התורה מהקורא מתוך ספר
 התורה: L

תרפו א גרסינן במגילת
 תענית את יום י"ד

ובו'. בסוף פרק ג' דתענית ואיתא
 התם אמר רבא לא נלרכה אלא

לאסור של זה צוה ושל זה צוה
 כלומר דלא לריכנא למיכתב במגילת

תענית לאסור לבני י"ד ולבני
 ט"ו בט"ו דהא קרא כתיב בהדיא

להיות עושים וגו' (אסור ט כא) אלא
 לאסור של בני ט"ו בי"ד ושל בני י"ד

בט"ו ואם כן הא דאמר נפרק קמא
 דראש השנה דאף על גב דבטלה

מגילת תענית נחנכה ונפורים לא
 בטלה היינו לומר דנפורים לא בטלה

ואסור של זה צוה דאילו הן עומן
 לאו ממגילת תענית נינהו: ואם

כן פנייהם ולאחרייהם נמי אסור

ובו'. לאו בניחותא קאמר אלא כלומר לא תימא כיון דלא בטלה א"כ ממיילא לפנייהם ולאחרייהם נמי אסור כדמתן במסכת תענית

[ב] כן הוא ברפוס שלוניקי וכן הגירסא שם וסימן "להפסקות": [ג] בדפוס

כבוד הצבור להכי בארבע פרשיות שאין סמוכות לפרשת השבוע וצריך לדלג

הגהות והערות

בכור הצבור להכי בארבע פרשיות שאין סמוכות לפרשת השבוע וצריך לדלג

הגהות והערות

בכור הצבור להכי בארבע פרשיות שאין סמוכות לפרשת השבוע וצריך לדלג

ספר

עיטורי מגילה

ביאור בעניני מסכת מגילה
לפי סדר הדף

מאת

אליקים גנציל פשקס

מהדורה שנית
שנת ה'תשנ"ב
ירושלים יח"ק

ב) הר"ן והריב"ש כתבו דנשים וקטנים
מזטרפין למנין הקרואים ובלבד
שלא יהיו כולם נשים או קטנים, והוצאה שיטתם
ברמ"א (סי' רפ"ב), ול"ב דממנ"פ אי כשרים
הם לקרה"ת אמאי לא יקראו כולם נשים
וקטנים, ואם אינם כשרין א"כ גם מקצתן לא
יזטרפו, ובביאור שיטתם ז"ל דאכן קטן ואשה
כשרין הם לכל הקריאות וכדחנן במתני' דלקמן
דקטן קורא בתורה, אלא דס"ל להני ראשונים
דהדין הנוסף הנאמר בצרייחא דידן דאף עולין
הם למנין ז', איהו לא נאמר כשכולם נשים
וקטנים, ורק להשלים על ידם את מנין הקרואין
הוא דאפשר, ולא שיהיו כל הקרואין נשים
וקטנים, דבהאי דינא אפשר שפיר לחלק בין
איכא דכולן נשים וקטנים, ובין איכא דאינן באין
אלא להשלים.

וכן מבואר להדיא בד' הלבוש, שכתב (סי'
רפ"ב) שלא יהיו כולם נשים או קטנים
שאין כבוד לתורה להוציאה בשבילם, הרי דלאו
מפאת ריעותא בקריאתן אינן יכולין להיות כולן
קטנים או נשים, כי אם מחמת טעמא אחרינא,
דאין זה כבוד התורה להוציאה בשבילם, וזהו
סברה דדינא דצרייחא דאין כולן עולין למנין ז'
אלא רק מזטרפין להשלים למנין שבעה.

— 2 —

ג) והנה בכל המצוות קימ"ל דכל שאינו מחוייב
בדבר אינו יכול להוציא אחרים ידי
חובתו, ומה"ט תנינן במתניתין לעיל (י"ט)
דחרש שוטה וקטן אינם כשרים לקרות את
המגילה, וכן תנינן בר"ה (דף כ"ט) דחרש
שוטה וקטן אינן מוציאין את הרבים ידי חובתן,
דכל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים
יד"ת, וא"כ קשה האין קטן ואשה כשרין לקרוא
בתורה ולהוציא אחרים יד"ת, והא אינהו גופייהו
אינן מחוייבין בקרה"ת, ומ"ש קרה"ת, ממגילה

ישופר דאמרינן דהו דאין הקטן מוציא אחרים,
ול"ב.

ד) הר"י מלוניל לקמן (בדף כ"ד) כתב וז"ל,
קטן קורא בתורה לפי שקרה"ת אינה
אלא להשמיע לציבור ומה לי בין השמעת גדול
לקטן, ועל דרך זו כתב גם המאירי שם, וכן כתב
הרא"ש (ברכות פ"ז סי' כ'), והב"ח (בסו"ס
תרפ"ה) ג"כ כתב כעין דברים אלו וז"ל, דמאי
נ"מ בעולה לס"ת אם הוא גדול או קטן, עיקר
החיוב הוא שישמעו לקריאת התורה מהקורא
מתוך ספר תורה, ע"כ. וכונת דבריהם היא,
דקרה"ת היא בעיקרה חיוב שמיעה, דהחיוב
הוא לשמוע קריאת התורה, ואי"ו חיוב קריאה
כמו במגילה, ולכך לא בעינן בר חובא לקריאה
בתורה כמו במגילה כיון דאינו צריך להוציא
אחרים ע"י קריאתו, דליכא עליהו חיוב קריאה
כי אם חיוב שמיעה, ולגבי שמיעה ליכא חילוק
בין השמעת גדול להשמעת קטן, דע"י כולם
שומע הוא קריאת התורה.

ה) והנה ע"כ הדבר דקרה"ת החיוב הוא חיוב
שמיעה, ולא חיוב קריאה, מבואר הוא
גם ברמב"ם (פי"ב מהפילה ה"א) שכתב וז"ל,
משה רבינו תיקן להם לישראל שיהו קורין בתורה
וכו', כדי שלא יהיו שלשה ימים בלי שמיעת
התורה, ע"כ. הרי דצדכרו נמי דחובא דקרה"ת
הוא חיוב שמיעה, וכמו שכתב בכדי שלא יהו ג'
ימים בלא שמיעת התורה.

ובאמת הוא מוכח כן, דהא במס' סוכה דנה
הגמ' מג"ל דשומע כעונה, ואי נימא
דמצות קרה"ת היא חובת קריאה והשומעין
יוצאין ידי חובתן מדין שומע כעונה א"כ אמאי
לא ילפינן לדין שומע כעונה מחיוב קרה"ת,
שהיקן משה רבינו לקרוא לציבור, אלא ודאי

דקרה"ת היא חוב
ובמ

ו) אמנם הכתי
מהרל
ולא בתקיעה, ואע
אינם מוציאין א
ממקרא מגילה ל
חיוב שמיעה, ולא
דחש"ו אינם נו
מגילה, ואף נשים
היא בשמיעה, בע
וא"כ עדיין קשה
דכיון דהמצוה היי

ז) ובביאור ה
מ
דגבי שופר החוב
ובמגילה המצוה ו
הוי רק ע"י בר ת
שאינו בר חובא ל
קול של מצוה, ולכ
קראו חש"ו אין ו
בקרה"ת המצוה
הוי שפיר גם ע"
דהא שומע הוא
מצות ת"ת, ומש
מחוייב דהאי מצו
דמה לי השמער

ח) הרמב"ם ו
בתורה רק לאחר

דקרה"ת היא חובת שמיעה ולא חובת קריאה
וכמש"כ הראשונים. L

(ו) אמנם אכתי נ"ב, דהא בשופר להרבה
מהראשונים המזנה היא בשמיעה
ולא בתקיעה, ואעפ"כ אי' במתני' בר"ה דהש"ו
אינם מוסיפין אחרים יד"ח, וכמו"כ קשה
ממקרא מגילה לנשים, דלבה"ג חוב הנשים הוא
חוב שמיעה, ולא קריאה, ואעפ"כ הנין במתני'
דהש"ו אינם מוסיפין אחרים יד"ח במקרא
מגילה, ואף נשים נכללו בזה, הרי דגם כשהמזנה
היא בשמיעה, צעין תקיעת וקריאת בר חיובא,
וא"כ עדיין קשה דמ"ש קרה"ת דאמרינן בה
דכיון דהמזנה היא בשמיעה כשרה היא אף ע"י
קטן, ונ"ב.

(ז) ובביאור הדבר נראה, דשאני קרה"ת
ממקרא מגילה ותקיעת שופר,
דגבי שופר החובה היא לשמוע קול של מזנה,
ובמגילה המזנה היא לשמוע קריאת מזנה, וזה
הו"ו רק ע"י בר חיובא, דקריאתו ותקיעתו של מי
שאינו בר חיובא לא הו"ו כי אם קול בעלמא ולא
קול של מזנה, ולכך אמרינן שפיר דאם תקעו או
קראו הש"ו אין השומעין יוסיפין יד"ח, משא"כ
בקרה"ת המזנה היא ללמוד תורה בניבור, וזה
הו"ו שפיר גם ע"י קריאה שאינה מחוייבת נמי,
דהא שומע הוא דבר תורה ומקיים בשמיעתו
מזות ח"ת, ומשו"ה לא צעין שיהא הקורא
מחוייב בהאי מזנה, ולכך כתבו שפיר הראשונים
דמה לי השמעת קטן ומה לי השמעת גדול.

— ג —

(ח) הרמב"ם בפיה"מ כתב בשם אחד מן
הגאונים דקטן אינו קורא
בתורה רק לאחר שלשי, וכן הביא הברטנורא

שיטה זו, וכן כתבו הב"י (ס"ו קל"ה) בשם
הרוקח, והמג"א (ס"ו רפ"ב) בשם עולה שבת,
ומבואר מד' כולהו דפליגי על הראשונים וס"ל
דא"א לקיים את הקריאה דתקנת עזרא בקריאת
קטן, כיון דאינו בר חיובא, וגם הקריאה דתקנת
עזרא איכללא בהא דתני דכל שאינו מחוייב בדבר
אינו מוסיף אחרים יד"ח, וכמו שופר ומקרא
מגילה לנשים, דמזנותן בשמיעה ואעפ"כ צעין
בהו קריאת ותקיעת בר חיובא.

וכן מבואר בד' תוס' בר"ה (ל"ג א' ד"ה הא)
דכתבו שם די"ל דרשות יכול להוסיף בר
חיובא דרבנן, והביאו ראיה לכך מהא דקטן
ואשה עולין למנין שבעה, הרי דסברי דקרה"ת
היא ככל המזות דנאמר בהו דכל שאינו מחוייב
בדבר אינו מוסיף אחרים יד"ח, דאל"כ מאי
ראיה אית להו מקרה"ת לשאר מזנות דרשות
יכול להוסיף בר חיובא דרבנן, ונ"ב דאמאי לית
להו להני ראשונים טעמא דר"י מלוגיל מארי
וב"ח דקרה"ת שניא משאר המזנות, ואין דינה
אלא להשמיע תורה לניבור, ולכך אין בין השמעת
גדול להשמעת קטן ונ"ב.

(ט) ובביאור שיטת נראה, דס"ל דאף
דבקרה"ת הו"ו המזנה לשמוע
תורה, וזה מתקיים אף בקריאת קטן, מ"מ א"א
לקיים למזות קרה"ת ע"י מי שאינו בר חיובא,
הואיל והקריאה בתורה לא הו"ו רק הכשר
בעלמא, שעל ידה איכא שמיעה בניבור, אלא
דקריאה הו"ו מעשה מזנה, דעל ידה מתקיימת
מזות שמיעה התורה, ולכך צעין מעשה של בר
חיובא, דע"י מעשה של מי שאינו בר חיובא א"א
לקיים את המזנה ולגאת יד"ח, ולשיטתם זהו גם
הטעם דבשופר, ובקריאת המגילה לנשים
להבה"ג, צעין קריאת ותקיעת בר חיובא, ואין
הטעם משום דלא הו"ו הקול קול של מזנה
בתקיעת מי שאינו בר חיובא, אלא משום

נפש הרב

למלאות שנה לפטירת מרן
הרב יוסף דוב הלוי סולוביצ'יק זצ"ל

לקוטי אמרים
תיאורי מעשים
ודברי הערכה

כתובים וערוכים בעזה"י בידי
צבי שכטר

הוצאת בית המדרש ד'פלאטבוש
ירושלים ה'תשנ"ט
הוצאה שלישית

והוא - לכבוש פניו בקרקע. והשוה לשון הרמב"ם פ"ו מהל' עבד"ז הי"ח [שהמשתחוה לע"ז חייב מיתה אפילו בלא פישוט ידים ורגלים ו]משעה שיכבוש פניו בקרקע נסקל. [ומקורו של הרמב"ם בזה, דסגי במקצת השתחויי לחייב משום עובד עבודה זרה מגמי סנהדרין (סה.), כמבואר במסורה חוברת ג', עמוד מד.] ולכך היה נוהג רבנו להטות את גופו בשעת תחנון באופן שכזה שפניו היו מכוונים ממש כלפי הקרקע (בפאראלעל לקרקע). [וז"ל רבנו בס' איש ההלכה, עמ' רסד, שתקנת נפילת אפים באה להדגיש את ביטול היש של האדם. מתפלש הוא בעפר, ושולל את קיומו וכי.]

ופעם התלוצץ רבנו באמצע שיעור היאה"צ שלו על איזה רב מודרני שהיה לו סוויול טשער (כסא העשוי לנטותו) לשבת עליו בביהכני"ס שלו, וכשישב לו לומר תחנון הטה את כל גופו על גבו, באופן שכזה שפניו היו מכוונים כלפי מעלה בפאראלעל לגג ביהכני"ס, וכיסה את פניו בשרוול של הזיעקעט שלו, ואמר על כך רבנו שעיקרו של התחנון הוא ענין הקידה ונפילת האפים, וכיסוי הפנים הוא בבחינת ענין נוסף.

□ □ □

המג"א (בסוסי" קל"ב) הביא כל כללי הקדימות לענין אמירת קדיש [במקומות שנהגו שרק אחד אומר קדיש]. ופעם אירע שהיו שני חיובים (ולענין אמירת קדיש) בבית הכנסת, והיו מחולקים למי זכות הקדימה, וכשנכנס הגאון בעל השאגת אריה שאלוהו להכריע בדבר, וענה הגאון - שיש להם להטיל גורל ולקבוע, ושאלוהו הבעה"ב (שהיו קצת ת"ח) והלא בלבוש ובמג"א יש בזה כמה כללים ופרטים, ומ"ט אמר הרב להפיל גורל. וענה להם הגאון, וכי היאך ידעו הם - הלבוש והמג"א - להכריע בדבר שכזה, הלא גם אנחנו נכריע כמו שהכריעו הם. ורבנו היה רגיל לומר סיפור זה מפעם לפעם, וכונתו בזה היתה לומר, שלפעמים יש מקרים שאין ההלכה קובעת שום הכרעה בנדון.

□ □ □

בעניני קריאת התורה: א] רבנו סיפר היאך שאירע פעם שדודו הגרי"ז, ז"ל, נכנס לתפילת מנחה בשבת באיחור, וכבר אמר הכהן ברכו את ד' המבורך טרם שנכנס, אך עוד לא התחיל ברכת אשר בחר • מקביל

קלה

יות,
היה
וסח
ורית
בנו
אל
את
א"כ
ב"ה

י"ת,
ט"ז
אל,
היה
יש
סי

ולא
הלי
יעה
יבט

ארץ
ורה
לים
ישה
שות
ביי
זוי,

בנו, ועדיין לא התחיל הקורא לקרוא, והתאנח קצת ואמר שלא י"ח הקריאה [מפני שחסר לו הברכו הראשון], ומעתה יצטרך ללכת לבית הכנסת אחר בכדי לשמוע קריאת התורה.

והסביר רבנו ענין זה (שהברכו שבתחילה מעכבת במצות קריאת התורה) ואמר (כנדפס בסי' איש ההלכה עמ' רכז) שקריאת התורה בצבור באה לא רק לשם לימוד, כי אם גם לשם סידור פגישה עם האלקים, כמו שאירע לאבותינו בסיני, כל קריאה וקריאה היא מתן תורה חדש, החייאת העמידה הפלאית בתחתית ההר הבווער באש... יש בקריאת התורה משום גילוי שכינה, ובכל מקום ובכל זמן כשהאדם מרגיש נוכחותו של הקב"ה, חייב הוא לקדש את שמו של הקב"ה, ולתת לו שבח והודי... חומרת המהר"ם רוטנברג לעמוד בקריאת התורה מיוסדת על אותו העיקרון... העמידה היא תוצאת חוויית הגילוי... אנו "מחקים" את (מעמד הר סיני). וכן מצינו בסי' נחמיה (ח) ויברך עזרא את ד' א' הגדול, ויענו כל העם אמן אמן במועל ידיהם ויקדו וישתחוו,

הרי שכן עשה עזרא, שהקדים דבר שבקדושה לקריאת התורה. L

7 ב [מעשה אירע ובעל הקריאה הודיע לאחד מהבעה"ב שבקהילה שהוא שונא אותו, וכשהוא קורא בתורה בביהכ"ס, הוא מתכוון להוציא את כל הקהל - חוץ ממנו, ושאל אותו הבעה"ב את הגרמ"ס, ז"ל, לידע אם צריך הוא להתפלל בבית הכנסת אחר בכדי לצאת י"ח קריאת התורה. וענהו הלה שא"צ, דבגמ' מגילה (כג.) מבואר שהכל עולין למנין שבעה אפילו קטן ואפי' אשה, ובזמן המשנה והגמ' לא היו בעל-קריאה, והמנהג היה שכל עולה לתורה קרא בעצמו את פסוקי העליי שלו. וקשה, דהלא קיי"ל ר"ה (כט.) דכל מי שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים י"ח, וא"כ, היאך קורא הקטן בתורה ומוציא את הרבים י"ח קריאת התורה. [ועתוסי ר"ה (לג.) ד"ה הא מש"כ בזה.] והנראה לומר בזה, דגדר הענין שבעל הקריאה מוציא את כל הצבור בקריאת התורה, אינו בתורת שומע כעונה, כלומר, דנחשב כאילו כל אחד ואחד מהקהל קרא בעצמו בתורה, דאדרבא, אם יעשו כן, לא יצאו בזה י"ח תקנת קריאת התורה, דאין כאן השתתפות הצבור בקריאה, אלא יסוד הענין דקריאת התורה היינו, שכל הצבור מקשיבים לקריאת הבעל-קורא, ונמצא שבה כולם משתתפים במצוות ת"ת ברבים, ואפי' יתכוון

קלו

הבעל-קורא להדיא שלא להוציאו למישהו, לא איכנס סוף הרי כולם מקשיבים ולומדים הם. וכל ההלו להוציאו להשני י"ח לא שייכא אלא בנוגע להדין והוסיף בזה רבנו בהסברת הענין ואמר, דמשל למהו שלי שני תלמידים, האחד אינו מבין אף מלה, או ומתכוון במיוחד בשעת השיעור להוציאו י"ח בכ והשני מבין טוב את השיעור, אלא שאני שונא או השיעור שלא להוציאו י"ח במצות תלמוד תורה, הא שהתכוונתי להוציאו שיצא ידי מצות ת"ת למרות מ שלא. וכן לאידך גיסא, זה שהבין טוב את השיעור ת"ת, למרות מה שהתכוונתי במיוחד שלא להוציאו מצות ת"ת, הכל תלוי בהקשבה ובהבנה, וכל השו ואינו ענין כלל לדין שומע כעונה. ואף קריאת הו גדרו - מצות ת"ת ברבים, ואינו תלוי בכונת הקו השומעים, אלא בהקשבתם לדברי התורה והבנתם וכששלח הדיין הר"ר ליבל גרוסנס (מלונדון), ש את קונטרס תשובתו שערך בנדון חרש המדבר ו: לקריאת התורה [שנדפס לאחז"ר בספרו לב ארי ו רבנו קצת והגיב שבודאי כשר, והבנתי שמסתמא הנ"ל, ששמע היסוד הנ"ל מאביו הגרמ"ס, ז"ל, עפ' דלא בעינן בכלל שיהא הבעל-קריאה מחוייב בד בתשובה הנ"ל, בתחילת אות ו.].

ג [תניא בסוף מגילה (לב.), פותח ורואה גולל וקורא (כדי שלא יאמרו ברכות כתובות בתורה), ד פותח ורואה ומברך וקורא. ועיי"ש בתוסי' (סוף ד"ו (אות ב'), דאע"ג דקיי"ל כר' יהודה, מכל מקום לר"מ דטפי עדיף שיהא גוללו וסותמו קודם שיבו שזכור הוא שכמה גדולים באירופה לא נהגו כהתוס שהס"ת היה פתוח [וכ"ה במעשה רב (סי' ק"ל)]. כמותם. [ועי' משנה ברורה בבה"ל לסי' קל"ט, ס" לומר בקשר לענין זה, דנהרא נהרא ופשיטה.] ול

אמר שלא י"ח
ךך ללכת לבית

במצות קריאת
קריאת התורה
זור פגישה עם
יאה היא מתן
זער באש...יש
זמן כשהאדם
הקב"ה, ולתת
קריאת התורה
ת הגילוי...אנו
ז) ויברך עזרא
יקדו וישתחוו,
זורה.

ז"ב שבקהילה
מתכוון להוציא
הגרמ"ס, ז"ל,
את י"ח קריאת
כל עולין למנין
ו בעל-קריאה,
י העליי שלו.
בר אינו מוציא
את הרבים י"ח
והנראה לומר
קריאת התורה,
ואחד מהקהל
זה י"ח תקנת
לא יסוד הענין
הבעל-קורא,
ואפי' יתכוון

הבעל-קורא להדיא שלא להוציאו למישהו, לא איכפת לן בזה, דסוף כל סוף הרי כולם מקשיבים ולומדים הם. וכל ההלכה דבעינן שיתכוון להוציאו להשני י"ח לא שייכא אלא בנוגע להדין של שומע כעונה. והוסיף בזה רבנו בהסברת הענין ואמר, דמשל למהד"ד, אם יש בשיעור שלי שני תלמידים, האחד אינו מבין אף מלה, אבל אני אוהב אותו, ומתכוון במיוחד בשעת השיעור להוציאו י"ח במצות תלמוד תורה, והשני מבין טוב את השיעור, אלא שאני שונא אותו, ומתכוון בשעת השיעור שלא להוציאו י"ח במצות תלמוד תורה, האם שייך לומר שלזה שהתכוונתי להוציאו שיצא ידי מצות ת"ת למרות מה שלא הבין, בודאי שלא. וכן לאידך גיסא, זה שהבין טוב את השיעור, בודאי י"ח מצות ת"ת, למרות מה שהתכוונתי במיוחד שלא להוציאו, כי לענין לצאת י"ח מצות ת"ת, הכל תלוי בהקשבה ובהבנה, וכל השומע ומבין - י"ח, ואיננו ענין כלל לדין שומע כעונה. ואף קריאת התורה בצבור ג"כ כך גדרו - מצות ת"ת ברבים, ואיננו תלוי בכונת הקורא להוציא את קהל השומעים, אלא בהקשבתם לדברי התורה והבנתם אותם.

וכששלח הדיין הר"ר ליבל גרוסנס (מלונדון), שליט"א, לרבנו, ז"ל, את קונטרס תשובתו שערך בנדון חרש המדבר ואינו שומע אם כשר לקריאת התורה [שנדפס לאחז"ר בספרו לב ארי' ח"ב סי' א'], עיין בו רבנו קצת והגיב שבודאי כשר, והבנתי שמסתמא היה מהאי טעמא הנ"ל, ששמע היסוד הנ"ל מאביו הגרמ"ס, ז"ל, עפ"י הגמ' מגילה הנ"ל, דלא בעינן בכלל שיהא הבעל-קריאה מחוייב בדבר. [וכבר נגע בזה בתשובה הנ"ל, בתחילת אות ו'.]

ג] תניא בסוף מגילה (לב.), פותח ורואה גולל ומברך וחוזר ופותח וקורא (כדי שלא יאמרו ברכות כתובות בתורה), דברי ר"מ. ר"י אומר, פותח ורואה ומברך וקורא. ועיי"ש בתוסי' (סוף ד"ה גוללו) ובב"ח שמה (אות ב'), דאע"ג דקיי"ל כר' יהודה, מכל מקום לכתחילה מודה הוא לר"מ דטפי עדיף שיהא גוללו וסותמו קודם שיברך. ורבנו אמר היאך שזכור הוא שכמה גדולים באירופה לא נהגו כהתוסי', אלא שברכו בשעה שהס"ת היה פתוח [וכ"ה במעשה רב (סי' ק"ל)], וכן היה הוא נוהג כמותם. [ועי' משנה ברורה בבה"ל לסי' קל"ט, ס"ד ד"ה ורואה שסיים לומר בקשר לענין זה, דנהרא נהרא ופשטיה.] ולענין החששא דשמא

ספר

שאלות ותשובות

לב אברהם

חלק א'

כולל תשובות ובירורי הלכות בד' חלקי שו"ע
ובענינים שונים

אשר חנן ה' את עבדו ברוב רחמיו וחסדיו
הצעיר והגל באלפי ישראל
ועירא זמן חבריא

הק' אברהם וויינפעלד

בלאאמור הקדוש ר' יחזקאל שרגא ז"ל הר"ד
בעמ"ח ספר "שובה ישראל" ועוד
חופק"ק מאנסי יצ"ו

הוצאת "קרן ישועה" מאנסי נ. י.
שנת תשל"ז לפ"ק

נדפס בדפוס "בל שן"

התורה אם ישחק ויבון לצאת ידי חובת קריאת אי יבין בתפילתו.

תשובה, הנה לנחור י"ל דתני ביהמקרא רש"י והים בצוכה דף ל"ח כ"ג שדעת רש"י שם שהתפללן בניצור ובלית ניצור חומר קדושה הי יבה בנייה רצה ויחקו בתפלתן וישושי בנייה ויהי הן בנייה וכשיגמור הקדושה יחזרו להפנות, הנה התוס' כתבו שם היה שחק היתה שמישתו הפסקת תפלתו, וביורה ויפרישה דעת התוס' בצרכיה דף כ"ה ע"ג צד"ה מד שנה ח"ג: ור"ת ורש"י היו חומרים הדרגה הי שומע פשוט היו הפסקה הם שחק, העפ"י"ס סיימו בתוס' ורש"י ובהו בעם נשחקו ולבשוש וגדול המנהג, ולנחור י"ל שדעת רש"י גם בקריאת התורה וכתוב ויחקו ויבון ודעת התוס' ויבן להפסק, והף לפי מה דסיימו שהמנהג נשחק וי"מ הפסק לומר שאין המנהג הן רק לנצי קדושה וקדושה הגב לא לענין קריאת התורה, ויבון שלפי ע"ס הדין נדעת התוס' הן נשחקו דהש"ב הפסק צד"ה שאין מקוים להחזיק המנהג גם על קריאת התורה כמובן, ונפי זה נראה ג"כ צד"ה דהכרע בש"ש ח"ה"ס כי ק"ד סעיף ז' שישחקו ויבון למה שהש"ך חומר ויהא פשוטה, וכן צד"ה ק"ט ס"ג, היינו דוקה לקדים וקדושה, הנה לא לקריאת התורה.

אמנם צ"ל להיך הדרגה גם נדעת התוס' בקריאת התורה מדינה מותר נשחקו ונ"ה הש"ב להפסק, דהנה לנחור י"ל ויבון ויבן מהתוקה רש"י והתוס', דהנה התוס' ופה הקשו הם השמיטה השוכה בנייה ח"כ הוב ג"כ הפסק וא"ך ויחקו ויבון. ונראה דרש"י והתוס' פנינו בע"ס הצנת המושג, "שומע כעונה" דהנה נוכל לפרש מושג זה בתרו חנפי, (ה). שהשומע חש"ב כמדבר, היינו דב"חמה לריך לנדר צפה רק שחודשה תורה שם השמיטה חשיבה כהיו הוב מנדר צפיו. (ב). שהשומע יול"ה ג"כ כמו העונה, היינו שהידוש התורה היה שחיו לריך לנדר צפיו כנל וגם צשמיטה צלנד יול"ה, ומתה נימה דצוה פנינו רש"י והתוס', דרש"י ס"ל כפירוש השני דהידוש התורה היה דיו"ה גם צשמיטה הנה חיו הש"ב כמדבר נל, ע"כ שפיר כתב שיבחקו ויבון להש"ך ויול"ה ומ"מ כה הש"ב הפסק ביון שגדשתו שומע יול"ה כעונה הנה לא הש"ב עונה כנל ומנוגה לא הוב הפסק צ"חמה הפנתו כמובן, הנה דעת התוס' כפירוש הראשון ששומע הוב כעונה ממש, ע"כ שפיר הקשו דלז הוב הפסקה ג"כ, ופני"ז מנוגה נוכל לומר דעד כהן לא פנינו התוס' על רש"י הנה צמ"ת שדצ"ב היינו בצדדים שהמורה היה לומר צפה, שצד ס"ל להתוס' שהף היו"ה ע"י שומע כעונה נחש כהיו הוב חומר צפיו והוב הפסק, הנה בקריאת התורה דשחק ע"ס המורה הינה שדצ"ב כנל הנה יקרא, הנה השמיטה דכך תקנו חז"ל, והין שומע יול"ה משעם שומע כעונה דהין לריך ענייה כנל רק לשומע ח"כ צד"ה גם נדעת התוס' לא הוב הפסק ביון דהין לריך ענייה רק לשומע כ"ג.

ולפי הדברים האלה יהי ע"ד יתרון להפסיק לשמוע קריאת התורה יותר מלהפסיק לקדים וקדושה, דהנה צד"ה הנקט ענין הפנה הות כי אחר שמיצה מהתוקה הפוסקים הבי"ל הם נשחקו צ"חמה התפילה לשומע קדים וקדושה כתב צד"ה: והרב ח' הצדקה צ"ר שלמה ז"ל כתב היכה חמרון שמת ולא ענה יול"ה במקום שיוכל לענות כהנך דסוכה הנה העומד בתפילה שחיו יכול לענות לא יול"ה צשמיטה ודמיה לדרי זרע דלומר ח' זרע כל החאו

שכח"ה הכתי לה סליק הדעתה דמקשה שהפילה היה זמ"ג, ויתכן שכבר שחקר מנות תפילה שחקו הכונים היו לא הזמ"ג הף שחקו זמנים להפילה עכ"ל הין זה משנה בע"ס היוצ התפילה לעשותה זמ"ג, רק מחר כנל מנות תפילה דרצון, ס"ל לרש"י דנה ש"ך לנרום פשיטה, דננ מה שמתוויבין להפלה הינה הנה נפי שהמרו הכונים, והם נה יחמרו נה נדע מעלמינו חובה זו על נפוס, ויתכן שרש"י גורם בהמשך מהו דתימא וכו', רק הינה פשיטה מוחק, והף הם רש"י מוחק כל הנוכת, עכ"ל ו"ל שמוחו שמשעם רחמי נינהו נה היינו חותן כנל דין תפילה כמו חנשים, וגם לשעת החוס' יש מקום לומר שהף נפי המסקנה דקמ"ל דחייבות עכ"ל הין החיוצ כנל דיני תפילה כמו חנשים, וצ"חמה לטון הגמרא מוכיח כן דהיתה התם, מהו דתימא כה"ל וכתבי צה ערב וצק ויחרוס כמ"ל ונה עשה שהזמן גרמא דמי קמ"ל, ולנחור למה חמרו כמ"ל צ"ח דמיון וחמרו דמי, היינו שדומה למות עשה שהז"ג, הנה צ"חמה המורה של תפילה שהיא מורה דרצון נשעיות חלו, הוב מנות עשה שהז"ג, הנה נראה שצ"חמה שני דונים ישנם צ"ח, הכונים חייבו להדס בע"ס מורה להפלה להש"ת, וכוז הקנו זמנים ויטה לחיוצ זה, וזה הוב"ה שמתחר שחקו זמנים למורה זו וסמכו על קרא, ויה' כמו מנושע"ג ולפירו נשים מע"ס המורה דרצון, קמ"ל שזה שחקו זמן ויטה חיו משה ע"ס מנות הכונים שמקודס שחקו נוסח וזמנים, ומנ"ה ששים חייבין רק בעיקר המורה הנה צ"ח צ"חמה י"ח וצמ"י תפילה צ"חמה לא חייבים. ו"ל להביא סמוכין להבנה זו הנה דרש"י דע"ס מנות תפילה הוב מורה חת הנה שבו חלקו וחקו חותה לזמנים מיוחדים כנ"ל ממה ש"י רש"י שם (דף ע"ו ע"ה) צ"ח דרב הכדח לייט חמ"ן דמהדר חמ"ה דר"מ צ"ח"ש זמנה קצוע סן ועבור הזמן הנה להפילה כנל כ"ח וז"ה הוב לריך למהדר חמ"ה עכ"ל. ולנחור קשה הנה תפילה ג"כ יש לה זמנים מיוחדים, וע"י"ש בתוס' שחלקו על רש"י, הנה לפי הבי"ל ח"ש שעת רש"י דס"ל תפילה דרצון, ושני דונים יש צ"ח דין כללי של חיוצ תפילה, ודין פרטי של זמני תפילה, והף שכתב"ה חמ"ה ועבור על זמן התפילה, עכ"ל מחר שחקר מנות תפילה זמנה כל היום שוב רש"י למהדר חמ"ה כ"ל. ועכ"פ ויה' ח"ך שיהי מפורש יול"ה מלשון רש"י הבי"ל ששים חיון חייבין להפלה י"ח ומנהג ישראל חורה.

ובעיקר דברי רש"י יש להעיר למה לא פי שרובה עבולה משום צרכה חמון שדולחי חייבות, וח"ה ר"ה רש"י לפרש דח"ה גם חליצה דר"י דס"ל דצרכת חמון שרי לצע"ק לצרך צפה דעש"ן כהלכות ד"ה כדלעיל דף כ"ב ע"ה, הנה לענין תפילה י"ל דמודה, וע"כ משנה זו דקאי ר"י צ"י וחולק רק על זה שר"ה קרו וכו' הנה על צע"ק או פולטת גרידה מודה כדלעיל דף כ"ב ע"ה, וע"כ פי לענין תפילה ח"ש.

סימן כו
בענין שמיעת קריאת התורה
באמצע תפילת העמידה

ב"ה פה מאנסי יצ"ו יום א' משפטים שנת תשכ"ג לפ"ק. ש"ח וכו"ס לאהובי המופלג בתר"י הב' משה גארפינקל שיח"י.
מכתבו קבלתי וכו', ובאתי עתה על ד"ת ששאל לחו"ד בענין העומד באמצע תפילת י"ח ושומע שקוראין קריאת

7 ←

127

לכונה חין בילה מעכבה זו וכל בחיני רחוי לכונה בניה מעכבה זו כו ע"ש. והנה זה שייך רק במנהג שרין דיבור ויונה רק משום שמוע היה כעונה הכל בקריאתה דהמנהג השמיטה, דודאי חין שייכות נכסו משום דהוה רחוי לקריאה, וז"ל.

והנה בשלג"ה סימן ו' ההר"ך להטק על סברה ר' הברס"ב ז"ל שגמרה הי"ל וכו"ל דלא ציטון רחוי לכונה רק בדברים שבש"ס לתחילה לר"ך בילה, הכל מההר"ך שגם לתחילה ק"י"ל שיונה בשמיטה הי"ב ח"ל שיהי רחוי להמיר כלל וע"כ גם חלם וינה בשמיטה מלות ק"ש ע"ש. ומביא שם רחוי מזה דק"י"ל דחי עבד והוה בן חורין ח"ך עומד חינו מונית והעפ"ס וינה בשמיטה מההר"ך הרי שח"ל שיהי רחוי להקוט בעמנו, וה"ן גדות דשחי התם דעיקר המנהג היה בשמיטה, דמההר"ך דהשומע מהרש שוטה וקטן או מן המהעסק ומנו שחיו מהוי"ב דבדר לא ינה, הו"ן מזה דחין המנהג נגמרה ע"י שמיטה בלבד חלה בעיקר הקיפה נמו תנוי כמו מנהג החלו"ן דדיבור ע"ש בשלג"ה. והנה ידוע דעה כמה אחרונים דחמת דתקיעת שופר עיקר המנהג היה בשמיטה וכמפורש ברמב"ם פ"ה מה"י שופר מלות עשה של תורה לשמוע תרועת השופר וכו' וצוותר גינה דעתו דהשומע דפטר הדור סי' ג"ה שמדמה התקיעה לעשיית הסוכה והשמיטה לשיבוע דה ע"ש, עכ"ל המנהג היה לשמוע מצד חובל, שאז הוא התקיעה של מורה, ולא כאשר שומעין מהרש שוטה וקטן או ממהעסק שאז לא הוא בלבד תקיעה כגל, והדברים עתיקים. והנה נה מיעשה לדעת האחרונים החלה בודאי נכון לומר שגם בקריאה התורה המנהג היה השמיטה, חלה חפי נפי דעה השלג"ה כג"ל ג"כ ים מקום נומר שטיקרה הוי"ב בקריאת התורה היה השמיטה, וע"ן בן דחמת ק"י"ל דקטן עונה למנין שבעה, וצהרש ובעה עכ"ל ל"ל דגרע עפי דלא חתו נכנל חוי"ב דע"כ נפקעו מכלל המנהג נגמרו. ומפורש וינה דבר זה מדברי רבינו הר"ש פרק ג' שהכלו שכתב דה"ך דסנקו קטן ועבד ואשה נמנין שבעה משום דכ"ה לשמיטה קה"י ע"ש, וע"י בספר ליוניס לתורה נהגרי עניול סי' ע' שהר"ך להוכיח מכמה מקורות שבקריאה התורה המנהג היה השמיטה ולא הקריאה ויואלים מעטש שומע כעונה, ונביא תשובה מהר"י ברונא סי' ק"ג שהשומע קריאה התורה חינו וינה צוה משום פעם אחת יודי מקרא וכו' לא יערכך לקרא שנים מקרא ואחד תרגום רק מקרא פעם אחת, משום "דלא קיימה צביכ"י רק לשמיטה ונה לקריאה" וכן כתב לקמן בס"י ר' שהקשה מ"ש קריאה המנינה דקטן פסול לה מקריאה התורה דקטן עולה וקורא פרשה של, וכתב ח"ל: וחילי במנינה חייבים בקריאה גמורה שאלמר נקראים ונעשים ולהכי מצרכים ע"ן מקרא מנינה ולא על שמיטה מנינה וכו' ע"ש. היולה ננו מכל זה ש"ל דגם החוס' מודי שרש"י לשהוק ושמעו קריאה ולא השוי הפסק דחפילה כיון שבקריאה השמיטה לא הוה כעונה כלל כ"ל.

לא נחסר נכ"ך, הכל כשמושי הדיבור הו נחסר נכס בחינו נמדו דדיבור, וע"כ נחסר בנה ענינה, הכל כעניני דק"י"ל הרב"ר נחו דדיבור דנו, ובהכרח דכ"ה בחינת השמיטה ח"ה נחסר להפסק, חלה חסם שומע מהכחין חת השמיטה נע"י, ע"כ שפיר ו"ל במהרה שה"ן נוכך בקריאת התורה לחמירה, חין השמיטה נחסרת חמירה, ונבחר במהרה בענינה, וע"כ.

אמנם לקובעה דמיתתה ל"ל נהיבך דעד כהן נה הקטן החוס' על רש"י מטעם דהוה הפסק משום דשומע כעונה רק בקדים וקדושה דהוה שיעור מיעט ובכחתי גולה בשתיקה נה חס"ב הפסק, הכל בקריאת התורה דהוה בכדי נגמור כונה, מומיה גם חס חינו חס"ב כעונה רק בשתיקה, מ"מ הנה ק"י"ל סי' ק"ד סי"ה דהם שבה כדו נגמור חת כונה חוזר נה"ש, ולדעת הר"ך וברמב"ם יעוד כמה רש"י דה"ך חס שבה בנה חונס דינה רב"י, וע"י כמ"ה סי' סי"ה ס"ק ז' שהכריע דהפלה חפי צחונם לדדי, לא שה"ש או המקום חינו רחוי נה"ש, חלה מחמת ניסעים וכי"כ ג"כ חוזר נהחונתה שבה כדו נגמור חת כונה משל"כ בק"ש דוקה צחונם דגמרה נה חזי חו המקום חינו רחוי ע"ש החינוק, וע"כ חס יפסוק בשומע קריאה יכ"י הפסק גמור, ומעשה ו"ל דה"ך רש"י נה כתב בשתיקה רק בקדים וקדושה דכ"ל דחינו חס"ב כעונה ממש רק דיונה בשמיטה ג"כ כ"ל, חלן בקריאה דגם השהיה בענינה חשיבה הפסק, גם רש"י מודה דלא יפסוק.

וא"ה חס נסתור מ"ש"ג יעיל להסביר שיעה רש"י דכ"ל דשומע וינה כמו עונה חלל לא חס"ב עונה ממש, חלה נסביר שגם רש"י כ"ל דהשומע הוה כעונה ממש, וע"י בחזון חו"ש חו"ה סי' כ"ט שהר"ך להוכיח שהדיבור ממש ע"כ כל החלו"ן מהיהם להשומע ע"ש, ועכ"ז דעה רש"י דישתוק וישמע קדים וקדושה, מ"מ חין נהוכיח דעה שגם קריאה ושתיקה וישמע, ד"ל גדת רש"י דשומע לא חס"ב כעונה רק נענין קיום מורה ונה נגבי חיסור הפסק, וע"כ רש"י להפסוק נקדים וקדושה, חלן בקריאה דהשהיה בענינה הוה הפסק בודאי גם נדעת רש"י חסור וכ"ל.

עוד ל"ל דחין נהפסוק בשתיקה לשמוע קריאה, דהנה לכאורה יש נענין בכל עולם דין זה שכתב רש"י להפסוק נשמוע קדים וקדושה, חלה ק"י"ל הטיק צמניה פטור מן המנהג, ונמה י"ה נהפסוק ממה ששייך כה לל"ך קדים וקדושה, וכן יש נענין בזה דק"י"ל צ"י סי' ס"ג בק"ש וצרכיותה שנקדים ונקדושה ונצרכו פוסק דחמנע הפסוק, ול"ע חלה עוסק צמניה פטור מן המנהג. וה"ן לומר דבחמת צוה פליגי ז' הדעות הנוצרות בעור סס ח"ל נענין להפסוק לקדים וקדושה ונצרכו נהנקו צו הפוסקים י"ח ח"ך ע"ש שבו"ל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד חינו פוסק דכיון ששויק צמנתי סג מקום חין נו נהפסוק בצביל שבה חחר וכו' ויש חומרים שפוסק לכל חפילו דחמנע דנה גרע ממה שפוסק נח"ג מפני היראה ונהשיב מפני הכבוד וכו' ע"ש. דהמעין בלבן שיעה ח"י ירעה שה"ן כונתה מטעם עוסק צמניה פטור מן המנהג, דה"ך כתבו ח"י"ו פוסק וכו' ח"ן נהפסוק וכו' חיינו ש"י חיסור דבדר, וחס נימנח דהו"ה מטעם עוסק צמניה חלה רק פטור מן המנהג חלל נה ח"י"ו חיסור דבדר, חלה ודחי שיעה דיעה ח"י"ו נחסור מטעם הפסק שחינו דומה לח"י שחזרו שחלת שלום, ונה נפערו מטעם עוסק צמניה, וח"י"ו י"ל שחלמת כונתה שפטור מטעם עוסק צמניה, וממילא חסור מטעם הפסק, שחמנו ע"ש עוסק צמניה היה רחוי נהתיך הפסק דלא גרע מנשחול מפני היראה כדעיה שיהי, חלה

←

ולכאורה מדברי החוס' צרכות (כ:) ד"ה כדאשכחן בס"י שכתבו דגבי מ"ה שייך שומע כעונה, ע"ש, משמע שח"ך כשח"ן מנהג שרין נלחת צו חמורין שומע כעונה, ודלא כמ"ש. חמנס חחר העי"ן נראה דח"ש, דהתם הרי ח"י"ו נמ"ד הרב"ר כדבור דנו, חלה שנה חסור לבעל קרי חלה דדיבור כדאשכחן בס"י, וע"כ סי' החוס' שח"ך שירחל לא דיברו חלה שמי, מ"מ מההר"ך ששומע כעונה נחסר להם כדיבור נענין חיסור ז"ך, דה"ך ע"ש מנות ח"ה קיימו ח"ך צהרבור. חלה דחופ"ן כזה

25

הפלה, לא שייך לפטרו מטעם עוסק במלוא פטור מן המלוא כיון דביסודן הוב מלוא החד. ולפיכך יחלה מה שכתב הטור לפי שיטה הראשונה הי"ל דחין לו להפסוק בשביל שבה החד, ולא כתב בפשיטות מטעם עוסק במלוא כיון שזה לא שייך כאן דהוב באמת כמלוא החד. וכן בלשון של רב פלטיה ג'הון ז"ל יומא דחין כונתו מטעם עוסק במלוא הלא כסדרת שיטה הראשונה שצטור, וגם ברובק נחמד דרק שגרת ליכנה נקיש וחזיל, וחין כונתו ממש מטעם עוסק במלוא, אבל להרמזים דכ"ל באמת דהך במקום שהפטר לקיים שיהיה עוסק במלוא פטור מן המלוא, שפיר ז"ל לדעתו שבהכי פטור ואסור להפסוק באמנע ברבות ק"ש כמבואר בתשובתו הי"ל. ולפי"ז מומינא נומא דעד כהן לא פסקו בשו"ע לשהוק באמנע התפלה רק לקדוש וקדושה דהוב מגדר הפלה ולא שייך לפטרו מטעם עוסק במלוא, אבל בקריאת התורה דהוב מלוא החד לגמרי שוב שפיר פטור מטעם עוסק במלוא פטור מן המלוא, וכן. וא"ר מלאתו בסי' חדש תורת מייחאל (ירושלם השכ"ז) סי' ב' שהאריך ביסוד זה שלא אמרין עוסק במלוא פטור מן המלוא אם המלוא השני' היא מלאתו סוג וגדר של הראשונה עיי"ש וינעם לך.

עוד יש לדון בזה דהנה נראה דעת הרבה ראשונים דמלוא קריאת התורה הינו מלוא חובות על כל אחד ואחד לשמוע קריאת התורה, הלא שיעקר המלוא הל על הציבור שיקראו בתורה בזמנים קבועים אבל אין החיוב הל על הבודדים, ומטעם זה פסקו בשו"ע א"ח סי' קמ"ו סי"ב כמה קולות צענין שמיטה קרה"ת עיי"ש שיש מהירוס לגרום פ"י ללמוד בלשון וי"א שהם יש י"א דלייתו לסי"ת מותר לספר בדי"ת, ויש מהירוס למי שהורתו לומנתו ויש מהירוס למי שקודם שנפתח סי"ת מהזר פניו ומראה עלמו שאינו רואה לשמוע סי"ת הלא מתחיל וקורא עיי"ש, ודברי השו"ע צענין על שיטה כמה ראשונים, ור"חיתו צבי"ל שמתה על זה דמה מהני שיגרום בלשון ולא יצטל אחרים מיי"מ גם הוא מלוא לשמוע קרה"ת וכו' עיי"ש שנדחק מהל שמיירי שכבר שמע קרה"ת, ולפי הי"ל האמת יורה דרכו דיסוד כל אלו הקולות הם מפני שאין זו כמו מלוא שמיטה המגילה שמועלת על כל יחיד, אבל כאן רק חובת הציבור הוא ועל כן אם יש עשרה דלייתו ונתקיים הקנה הי"ל שוב הינו חייב כ"כ על כל יחיד רק בגדר הל תפוס עלמך מן הציבור ועל כן באופנים הנזכרים הקילו הפוסקים על היחיד כיון דחין זו מלוא חובות עליו. ונראה להבין ר"חית לזה מהל דלמרינן בסוכה דף ג"ב צענין ציבכני"ם של הלכסנדריה שכיון שהגיע לענות חמן מניף בסודר וכל העם עונין חמן, וכתבו בתוס' ז"ל: קשה ליה לרבינו נסים ה"ל דלמך דריש גמרא דשלשה שאלו חין עונין חמן יתומה וכה ה"ל לא שמעו בצרכה הלא בהנפת סודרין יודעין שהגיע עונת חמן והן עונין חמן יתומה, ומפרש בשם רבין דבני מערבא שעל מי שהוא חייב צרכה קאמר וצענייהו חמן רואה ללאת ידי הובתו לריך שישמע ואחר כך יענה חמן ולא יענה חמן יתומה וה"ל דעונין בהנפת סודרין היינו בקריאת ספר תורה ולא בהפלה ולא בדבר שליה ליצור מלוא רבים ידי הובתו וכו' עיי"ש. ולכאורה קשה דהלא כמו שלא שמעו בצרכות כך לא שמעו קריאת התורה ג"כ, ואין ילאו בזה ידי הובתו, הלא ודלוי משמע שאין זה חייב כלל על כל היחידים רק על הציבור בכללו ועיי"ש מלאת שנתקיימה הקנה חמנים עיי' אותן צני"א ששמעו, כ"כ פשוט. עוד מלאתי מפורש ברי"ה שהאחרים לא שמעו, כ"כ פשוט. עוד מלאתי מפורש ברי"ה (יומא ע' ע"ה) ז"ל ש"מ דמלוא היא ליכב בכנסת בשעה

והנה באמת גם החיוב של קדוש וקדושה נראה שחיו מוטל על כל יחיד, הלא הוא בגדר מלוא הציבור, ורק מי שאינו הולך לציב"א נקרא שכן רש שפורש ענינו מן הציבור, אבל חייב גמור חין ענין, ועיי"ש א"ר' בשעת שהקצ"ה בא צנית הכנסת ולא מלא עם עשרה מיד הוא כוונת וכו' (צרכות ו' ע"ב) היינו שאין מניין כלל ולא נתקיימה המלוא כלל, אבל אם יש מנין עשרה חין על היחיד הלא ה"ל לציב"א חטא כ"כ, והך שהפלה ציבור הוא ענין גדול מלמד ומוטיל לקבלת התפילה שאין הקצ"ה מוהם בתפלתן של רבים והך בלא כונה הוא רחום יכפר עין גדולתה בגמרא הענינה דף ע' ע"ה, מיי"מ הינו חייב ומלוא גמורה. ומלאתי מפורש כן בספר מהר"ל בהל' עירובי המזרות ז"ל: אמר מהר"י ל"ג דלא ראה צב"ם פוסק שמוחר לערב תחומין לילך לציב"א כדי להתפלל בעשרה רק בסמי"ק, ובספר הגדה ח"ל הר"ר חיק"ה וגה יבה פחות מצית המשחה, ח"ל הרב להתפלל בעשרה הינה כ"כ מלוא דיכול לבוין תפלתו צניתו דלא אשכחן אבר היריבו חמנים להתפלל ב' וכו'. ולכאורה חין דצרו מוציגים שהרי בודאי אשכחן כמה מחמרי חז"ל המפליגים בשעה תפלה ציבור, הלא ש"ל דכונתו שאין זה מלוא חייב ומלוא הלא בתורת ענה עיבה נקבנת התפלה מלאת השו"ת. ועיי"ש לא נקרא מלוא להתיר ערובי תחומין ושבות ללורך הליכה לציב"א, כיון דבעל חין זה מלוא כ"כ, וצבור קבלת תפלתו הלא יש ענה אחרת בידו וכיון צניתו וזו יתקבל תפלתו. והך לדעת המג"א סי' הע"ו סי"ק ב' דנראה שחולק על המהר"ל לענין שמערבין ערובי תחומין ללורך תפלה ציבור ויסודו מהל דנפסק בסי' י' סי' ע"ב שההולך בדרך לריך לילך ד' מיל להתפלל ב', מיי"מ נראה שאין חייב, רק שדוי להשיג מעלת תפילה ציבור לריך לחזור אחר י', אבל הינו חייב גמור כשאר מלוא דרבנן. ושו"ר צנ"ת חוות יאיר סי' קע"ח שרמז קנה ליסוד זה חז"ל באמנע דבריו: הרי גם להתפלל בעשרה הינו מלוא כולו ה"ל וצמכר"ל ה"ל עירובין גבו חין מערבין רק לצד מלוא דלהתפלל בעשרה קיל מנייך למשחה גבו חין וחליה לנו למטע צמ"ע של ונקדשתי בחוק צ"י שהוא קדוש וצרכו בעשרה וצמכר חמן ועניית איש"ר עם כל זה הינו מיי"ע דרמיון עליה גם לא נחבטל אם יעמוד חונה, ולכן חין ללמוד מהל דצנ"ת צרכות דמ"ז וצנ"תין דמ"ז דר"ה שחרר עבוד להשלימו לעשרה משום דמלוא שאני וצצרכות אמר מלוא דרבים שאני. וז"ל דחין הטוב דהמלוא נהוגם בכל ישראל רק ר"ל שהוא קידוש השם ודוקא צרכים ואם לא שחררו ה"ל בעל המלוא מכל הרבים ההם שבו נלספין יחד וכו' עיי"ש וגדולה מזה כתב צ"מ משכנות יעקב א"ח סי' ז' שגם עיקר גדר מלוא תפילה מן התורה כן היא שמתקיים בהפלה הציבור והיחודים נגדון אחרים ויולאים מל"ת בהפלה הציבור אפי" עס שבשדות רק חמנים תקנו להתפלל בעמנו עיי"ש. וחוליו יש להבין בזה מה שאמר ריב"ל (צרכות מו'): לעולם ישכום אדם לנית הכנסת. כדי שחכה וימנה עם עשרה הראשונים שאפילו מלה באים אחריו קבל עניו שכן כולם וכו'. שהטעם, מלאת שיעקר המלוא מתקיים דוקא במלואות הציבור והצאים ח"כ ח"גם הלא כעין

←

סימן ב

בענין שבר פסיעות

שאלה. צה דמצינה צמיגה סיי ל סיי סיי דהס יס צי צתי נכסיה מנייה יניק נהייתר רחוקה כדי שיקבל שבר פסיעות, חס דבר זה צנל הייתה ינהג הו רק צנוגע נהליכה לצית הכנסת.

תשובה. רחיתו צמיגה ומכרשני חיה חויה סיי סיי צנל שכתל על דינה דמצינה היגל מיה דקיימ צמי קמייה דהעולה לתורה יש לו לעלות בדרך קרה ויתר ונה חמרינן שניך בדרך הרובה כדי שיקבל שבר פסיעות, ועיי"ש בההרדק נהקשות על דברי המגיה ח"ל: המנס צניק דברי המגיה צמי ל היגל שכתב צבתות דהס יס צי ציבכני"ס מנייה לניק נחותו ציבכני"ס שהיה רחוק ויתר הך שיש לו מקור מדברי הגמרה צמי קיי וצמיגה סיי, עכ"ל דבר קשה צצורה דמיה יסי צזה שבר פסיעות ביין דגס ציבכני"ס הקרוז יוכל נקיים המניה בן הפיה צניצור כמו צצית הכנסת הרחוק, חשו חס חס חס יס ויכל נקמיה לעלמו חתרוג צמקוס קרוז יסי עליו מניה סיכע דוקה לעריעסט חו לחרן יון נקמיה לעלמו משס זה הוה דבר שחיו מהקבל על הכז וכו', עיי"ש במסיק שרן חס ציבכני"ס השני יש לו חיות מעלה ויתרה על הקרוז חו יש שבר פסיעות לילך להרחוק עיי"ש. ודבריו דהוקוס מחד דהיי"ש נה משוס שבר פסיעות יש לניק להרחוקה חנה שיש צזה מניה מן המוציאה, וצמורה סיכע כ"צ משמע דחיו חמניה דחוי צי כנישתה צציצצותה כל יומה הוה חתיה ומללה ציה מדרשיה דרי וחמק, חמר לה צתי לה ציבכני"ס צציצצתך חמרה ליה רצי ולא שבר פסיעות יש לו עיי"ש. משמע שיה הוה שוס הידור חתר צצית הכנסת של ריי חנה שהוה רחוק ויתר דחלי"כ הוה לה להשיצ עטס זה כמוצן.

והנראה צישוצ צצצרים עפ"י מה שרליתו צצצפר נתיצות עולס חתיצ העצודה פרק ה' ח"ל: ומה שחמר דבר הזה צפרע דכוינו החפילה שהקציה מניה פסיעתך, וכך חמרו צמורה שיש ללכת חל צ"ה שהוה בדרך ויתר רחוק מן החדס מפני שהוה נוטל שבר פסיעות, ויראה כי חין הדיון הוה גצו סוכה שחס יש לו שהי סוכות החתה קרובה ובהחתה רחוקה שאין לו לניק חל הסוכה הרחוקה צצצציל שהוה נוטל שבר פסיעות, כי חס גצו צ"ה חמרו, וכדחמר הכתוב חשריו חדס שומע ני לשקוד על דלתותיו וגו' מנחות פתחי, חוה כי השויה מניו צצ"ה כמו שחמרו ז"ל כי צ"ה הוה מקדש מעט ולכך הש"י מניו צצ"ה, ולפיכך כחשר הולך לצ"ה הוה נמשך חל השויה לכוות לו דציקות צו יתי, וידוע כי המתנועע חל דבר הוה דציקת גמור עס המתנועע ויתר מניו שהוה קרוז לו כצ, כי המתנועע חל דבר הרי חיו עמו ועס כג זה הולך חליו חוה דציקות וחיצור גמור וכו' עיי"ש. וציחור דבריו שההליכה לציבכני"ס חיוה נחשבת כמו ההגנה נמעשה המניה, חשר צכניה מוצן שרן מה שהוה לורך ומצוה נמעשה המתנועע נחשב למניה, וממילא צידחיו חין קצנת שבר על הכנות ויתר מהנערך, ושבר פסיעות ויתרות חיון מעלה צהס, חנה ההכנה לצככני"ס הוה מעלה מעשה המניה שמתקרב ומתנועע חל השויה, וצמעה המניה צודחיו יש מעלה ככל פסיעה ופסיעה כמוצן, ועיי"ש צקונטרס ירה חליתנים (חשריו השויה) צמחמר ר"ה ח' שמהרין צציחור דבריו המהר"ל ח"ל, ומצייה מהרעע"ה סיכע הגדפס צחידושו הרשצ"ה דף כ"ה צ"ה וצלכתך בדרך

הנעפל לעשו מניה, חכל העשרה הרחשינים צהס מתקיים עיקר המניה כ"ל. וצזח"ק פי נשה דף קכ"ו כמעט מפורש יולח עטס זה, דח"ק: ועשו לי מקדש ושכנתי צחוכס ועשו לי מקדש סחס דכל צו כנישתה דענימה מקדש הקרי וכו' זחנה הכוה צר נש דחשתנה מהנין קדמחיו צצו כנישתה צנין דצרו חשתלס מה דחשתלס וכו' עיי"ש, נראה כונחו דחחר שדמיה עצודה ציה הכנסה למקדש, ממילא כסס צצמקדש הוה מנות הניצור, כן צצצכני"ס, וחכו מעלה העשרה הרחשינים כי צהס מחתלס מה שחשתנס היינו עושים הניצור שהוה עיקר המניה כ"ל.

והנה חף שסיכוד הזה נראה מוכרח שאין זה מניה וחיוצ גמור על כל יהוד כ"ל, חכל ככל זחנה יש חילוק צין חיוצ קדים וקדושה לחיוצ שמיעת קריחת קחורה, דצקדים וקדושה חף שלח נחחיוצ לצוה לציבכני"ס מ"מ חס כצר שומע יש עליו חיוצ גמור לענות, משח"כ צקרה"ה חף חס נמלה צצצכני"ס מ"מ חו חוכה עשרה דליתיה רשחי לדעת כמה פוסקים לח לשמוע לקרה"ה כ"ל, וח"כ פשיעה להכנה ולמעשה שאין להפסיק צצחיקה לשמוע קריחת ההורה דנה גרע מני שקודס קריוב"ה החזור פניו ומראה עניו שחיונו רולה לשמוע דמזוחר צצויע דיש מתירוס, וח"כ כל שכן כחן שעימד צחלמע החפלה, וחין ללמוד מקדים וקדושה שחיוצ לענות חס שומע דצוה נהגו להמקילים להפסיק צצחיקה, משח"כ קרה"ה שאין החיוצ צצור כ"כ שאין להפסיק, ועוד יש להחרך הרבה צכמה פרעיס ופרעיו פרעיס, חלה שרגלי הערדות לקר חו לרין. וכו' שנותינו יחרך וצזה לכון לחמיתה של חורה ולהנלל מן השגיחות חכ"ה.

L

סימן ב

במוסיה תיבה בקריאת התורה

ב"ה, פה מאנסי יצ"ו מוש"ק פי וישב תשכ"ח לפ"ק. שאלה חס חוסף הקורא תיבה אחת כגון תיבת, חת שחניה משנה חת המשמעות חס לרין נחזור ונקרה חת הפסוק חס לח.

תשובה חס כי לח מלחתי דין זה מפורש לעני"ד נוכל ללמוד זה ממש"כ הרמיה חויה סיי קמי"צ שחס עטה צנגינת העטס חו צניקוד (צדבר שאין הענין משתנה עיי"כ) חין מחזירין חוחו, וצמי"צ שס סק"צ כתב וחי"ה חס חסר חו חוסף חוזה חוח צמקוס שאין הענין משתנה עיי"ז כגון שקרה לחהרן חרן וכו' עיי"ש. וח"כ הרי דצצרים קיי"ה מה חס צמקוס ששינה תיבה הכתובה צחורה עכ"ל חס חיו משהה הענין חין מחזירין חוחו קיי"ה חס קרה תיבה חחרת שחיונה משנה חת הכונה שאין מחזירין חוחו. וחף שכתב שס צצכ"ל שחס חוסר תיבה חף שחיונה משנה הכונה פשוט שחזירין חוחו, היינו מחחר שחוסר ולא קרה כלל תיבה זה גרע משינה תיבה חכל צחוסף חיו רוחה כלל סצרה שילערך לחזר, וגדולה מזה פסק הניצ"ק סיי ע"ד שחס חוסף חוח חו תיבה צס"ה, הס"ה כשרה וחולק על הרש"ל, ומה שפסק הרמצי"ס ציתר חוח דפסול חיונו יתר צתוך חחיה עיי"ש וחס כי חלצני חר יוד סיי שעי"ה חחרך לנדד לפסול צחוסף תיבה צס"ה ולא כהני"צ וחרחיו הרבה חחרונים צזה מ"מ זה דוקה צכתוב צס"ה חכל צקורא תיבה יחרה שחיונה משנה הענין, חין נראה לחיוצו לחזר כ"ל.